

# **Dobrovolnictví a jeho rozvoj v současné společnosti**

Tereza Bobálová

---

Bakalářská práce  
2018



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií  
Ústav pedagogických věd  
akademický rok: 2017/2018

## **ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Bobálová**  
Osobní číslo: **H15205**  
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**  
Studijní obor: **Sociální pedagogika**  
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Dobrovolnictví a jeho rozvoj v současné společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.  
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti dobrovolnictví, osobnosti dobrovolníků a rozvoje dobrovolnictví ve společnosti.  
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.  
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.  
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.  
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

MATULAYOVÁ, Tatiana, Pavlína JURNÍČKOVÁ a Jakub DOLEŽEL. Motivace k dobrovolnictví. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. Monografie. ISBN 978-80-244-5110-7.

BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela MÁLKOVÁ. Mentoring: výchova k profesionálnímu dobrovolnictví. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-772-5.

FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA. Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus. Praha: Agnes, 2012. ISBN 978-80-903696-9-6.

Vedoucí bakalářské práce:

**doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, PhD.**  
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

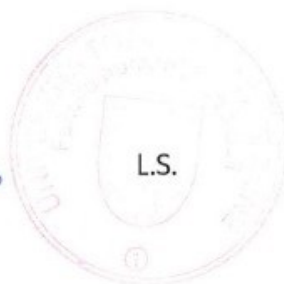
**11. ledna 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce:

**27. dubna 2018**

Ve Zlíně dne 11. ledna 2018

  
doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.  
děkanka



  
Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.  
ředitel ústavu

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby <sup>1)</sup>;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 <sup>2)</sup>;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26.4.2018



.....

*1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:*

*(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.*

*(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

*(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

*2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

*(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

*3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

*(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

*3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

*(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

*(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

## **ABSTRAKT**

Bakalářská práce se zabývá tématem dobrovolnictví a jeho rozvojem v současné společnosti. Teoretická část práce se věnuje základním pojmům, které se pojí k dobrovolnictví, jeho historií v ČR a ve světě a rozebírá charakteristiku mladé dospělosti. Praktická část práce se zabývá samotným výzkumem, který je zaměřen na zjištění hlavních faktorů, co motivuje mladé dobrovolníky ve věku 20 až 30 let věnovat se dobrovolnické činnosti.

Klíčová slova: dobrovolník, dobrovolnictví, mladá dospělost, rozvoj dobrovolnictví a komunita

## **ABSTRACT**

The bachelor thesis deals with the topic of volunteering and its development in contemporary society. The theoretical part of the work devoted to the basic concepts related to volunteering, its history in the Czech republic and in the world, and discusses characteristics of young adulthood. The practical part of the thesis deals with the research, which is aimed at finding out the main factors, what motivates young volunteers aged 20 to 30 years to devote to volunteer activities.

Keywords: volunteer, volunteering, young adulthood, the development of volunteering and community

Děkuji tímto mé vedoucí bakalářské práce, paní doc. PhDr. Lence Haburajové Ilavské, PhD. za její přístup a názory při zpracování mé práce.

Také bych touto cestou ráda poděkovala všem respondentům, kteří se zúčastnili provedeného výzkumu.

Motto:

*„ V tomto životě nemůžeme dělat velké věci. Můžeme dělat jen malé věci s velkou láskou. "*

(Matka Tereza)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

## OBSAH

ÚVOD.....	8
<b>I TEORETICKÁ ČÁST.....</b>	<b>9</b>
<b>1 DOBROVOLNICTVÍ.....</b>	<b>10</b>
1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ .....	11
1.2 KOMUNITA A DOBROVOLNICTVÍ.....	14
1.3 TYPY A CHARAKTERISTIKY DOBROVOLNICTVÍ .....	15
<b>2 DOBROVOLNICTVÍ VE SVĚTĚ A V ČESKÉ REPUBLICCE.....</b>	<b>19</b>
2.1 HISTORIE A ROZVOJ DOBROVOLNICTVÍ V USA A V EVROPĚ.....	20
2.2 HISTORIE A ROZVOJ DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE .....	22
2.2.1 Bariéry rozvoje dobrovolnictví .....	23
2.3 VZNIK A ROZVOJ DOBROVOLNICKÝCH ORGANIZACÍ VE SVĚTĚ A V ČR .....	25
<b>3 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ MLADÉ DOSPĚLOSTI.....</b>	<b>27</b>
3.1 TĚLESNÉ PROJEVY V TOMTO OBDOBÍ.....	28
3.2 SOCIÁLNÍ PROJEVY V TOMTO OBDOBÍ.....	30
<b>II PRAKTICKÁ ČÁST .....</b>	<b>33</b>
<b>4 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....</b>	<b>34</b>
4.1 VÝZKUMNÝ SOUBOR .....	35
4.2 VÝZKUMNÁ METODA .....	35
4.3 METODA SBĚRU DAT .....	36
<b>5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....</b>	<b>39</b>
5.1 KATEGORIE: PRVOTNÍ IMPULS.....	40
5.2 KATEGORIE: MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ .....	41
5.3 KATEGORIE: INFORMOVANOST DOBROVOLNÍKŮ .....	43
5.4 KATEGORIE: OSOBNOST DOBROVOLNÍKA.....	45
5.5 KATEGORIE: OSOBNÍ ŽIVOT.....	46
5.6 KATEGORIE: OBLAST DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI.....	48
<b>6 SHRNUÍ.....</b>	<b>50</b>
6.1 DISKUSE .....	52
6.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	52
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>53</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>55</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....</b>	<b>57</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>58</b>



## ÚVOD

Dobrovolnictví v současné době stále není až tak populární, jako bychom opravdu potřebovali.

Dané téma bylo zvoleno, protože bychom chtěli rozšířit informovanost o povědomí široké veřejnosti a možnostech v oblastech dobrovolnictví. Dobrovolníky sice máme, ale lidé se nechtějí příliš věnovat dobrovolnické činnosti. Snažili jsme se poukázat i na to, jak je dobrovolnictví prospěšná věc.

V současné době vidíme spíše shon, touhu po penězích, materiálních věcech a zapomínáme na tak důležitou věc, jako je pomoc druhému.

Dobrovolnictví můžeme vykonávat ve stáří, kdy má člověk dostatek volného času. V období mládí či mladé dospělosti je to už složitější, každý máme své koníčky, starosti, práci, péči o domácnost či rodinu a právě proto jsme si cíleně pro výzkum naší bakalářské práce vybrali mladé lidi ve věku 20 až 30 let.

Chceme zjistit, odkud pramení jejich touha ve svém věku věnovat svůj volný čas právě dobrovolnické činnosti a pomáhat tak tímto způsobem někomu jinému.

Cílem bakalářské práce je zjistit, co vede mladé dobrovolníky ve věku 20 až 30 let věnovat se dobrovolnické činnosti. Cíl bakalářské práce spočívá i v tom, že po jejím přečtení by se někdo rád stal dalším dobrovolníkem a bude chtít věnovat svůj čas ostatním lidem. Dobrovolník si může najít někoho, komu obětuje svůj volný čas.

V teoretické části práce se opíráme o její základní body, jako jsou dobrovolnictví a jeho základní pojmy, komunita, typy a charakteristiky dobrovolnictví, rozebíráme dobrovolnictví ve světě a České republice, jeho historii a rozvoj ve světě a v ČR, bariéry rozvoje dobrovolnictví, vznik a rozvoj dobrovolnických organizací ve světě a v České republice a jako poslední zmiňujeme charakteristiku mladé dospělosti.

V praktické části práce uvádíme výsledky a závěry plynoucí z provedeného výzkumu, který byl realizován jednotlivě se samotnými dobrovolníky ve věku 20 až 30 let, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost.

Pro výzkum bylo zvoleno kvalitativní šetření za formy polostrukturovaného rozhovoru a výsledná data byla zpracována pomocí metody otevřeného kódování.

## **I. TEORETICKÁ ČÁST**

## 1 DOBROVOLNICTVÍ

Na začátek této první kapitoly si vysvětlíme co je to dobrovolnictví, komunitní dobrovolnictví, typy, charakteristiky dobrovolnictví a vymezíme si základní pojmy.

Každý z nás si pod slovy dobrovolník - dobrovolnictví může představit něco jiného. Všichni můžeme být stejného názoru, že dobrovolnictví provází člověka od nepaměti. Dobrovolníkem se každý z nás někdy v životě stává. Je zcela obtížné najít hranici mezi pomocí příbuzným, sousedům, kamarádům, známým nebo zcela cizím lidem, kterým nabízíme pomoc, a dobrovolnou prací pro sportovní klub či školu. Tuto formu dobrovolné pomoci můžeme vyznačit znaky jako spontánnost, samozřejmost a nečekání odměny ani vděku. Spousta lidí se v této situaci nepovažuje za dobrovolníka a tímto termínem by nechtěla být označována (Tošner a Sozánková, 2006, s. 35).

Dobrovolnictví je obvykle pojímáno jako pomoc druhým lidem vykonávanou ze svobodné vůle. Někdy je za dobrovolnictví pokládána jen pomoc, která je vykonávána prostřednictvím nějaké (občanské, neziskové) organizace. Někdy je tato pomoc pokládána za práci, jindy za aktivitu (činnost). Někdy mohou být z okruhu příjemců této pomoci vylučováni příbuzní a lidé žijící ve společné domácnosti dobrovolníků, někdy ne (Frič a Vávra, 2012, s. 27).

Dobrovolnictví je komplexní fenomén a je předmětem výzkumu společenských a humanitních věd především od 70. let 20. století. Miliony lidí na celém světě ve svém volném čase se věnují činnosti ve prospěch jiných než rodinných příslušníků a bez nároku na finanční odměnu. Účastnit se především dlouhodobě v dobrovolnických činnostech předpokládá na straně dobrovolníka čas, úsilí, dokonce i finanční náklady. V dobrovolnictví jde o sociální vazby a interakce, klade se tedy nárok na emocionální angažovanost. Dobrovolníci musejí překonávat určité překážky, být tedy dobrovolníkem nemusí být nic snadného (Matulayová, Jurníčková, Doležel a kol., 2016, s. 5-6).

Zde bychom chtěli podotknout, že v dobrovolnictví je někdy spousta naivního lidského nadšení a tudíž se zapomíná na potřebu profesionalizace. V západní Evropě a USA je dobrovolnictví jednou z nenahraditelných součástí fungování nemocnic. Dobrovolníci jsou obvyklou součástí zařízení. Ve vyspělých státech světa jsou projekty dobrovolné činnosti v nemocnicích a dalších hospicových zařízeních podporované širokou odbornou a laickou veřejností (Hatoková a kol., 2013, s. 6-150).

Frič, Pospíšilová a kol., charakterizují dobrovolnictví takto: Daný úhel pohledu na dobrovolnictví a s nimiž související typologie dobrovolnických aktivit společně s definicí dobrovolnictví předurčují výsledek empirických výzkumů, které se provádějí v oblasti dobrovolnictví. Zde najdeme minimálně tři společné prvky: dobrovolnictví je neplacené, nepovinné a je ve prospěch druhých (Frič, Pospíšilová a kol., 2010, s. 9).

Dobrovolnická práce musí být bez nároků na odměnu a jejím hlavním posláním je pomoci druhým lidem. Odměňování dobrovolníků je v současnosti snad nejvíce diskutovaným tématem. Existuje celá škála možností od proplácení cestovného a nákladů spojených s dobrovolnickou prací přes drobné, symbolické dárky až po odměny, které mají formu volného přístupu ke službám či akcím (Frič, Pospíšilová a kol., 2010, s. 9).

## 1.1 Vymezení základních pojmů

Vzhledem k tomu, že pod pojmem dobrovolník či dobrovolnictví si každý jedinec může představit cokoliv, proto je důležité si na úvod první podkapitoly této práce vymezit základní terminologii dobrovolnictví, protože s řadou zde definovaných pojmů se budeme nadále zabývat.

**Dobrovolník** je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, znalosti, vědomosti, schopnosti, zkušenosti a dovednosti ve prospěch jiných lidí či společnosti. Role dobrovolníka je chápána tak, aby se příjemce pomoci na ni mohl v dohodnutém čase kdykoliv spolehnout. Dobrovolníka je možné vnímat jako spolehlivého a zodpovědného pomocníka, na kterého můžeme mít podobné požadavky jako na placeného zaměstnance (Tošner a Sozánková, 2006, s. 35).

Dobrovolník může být ekologický aktivista, řádová sestra, někdo kdo si chodí rád hrát za dětmi do nemocnice, nebo navštěvuje potřebné v hospici, případně se svobodně rozhodne ve svém volném čase pomáhat řešit situaci po živelné pohromě (Gulová, 2011, s. 63).

Dobrovolníkem tedy může být jedinec v každém věku. Zejména aktivní zapojení seniorů do veřejného a občanského života ve společnosti je významným prvkem aktivního stárnutí a je tak podporováno Evropskou unií, i vládami jednotlivých států. Jak mezi seniory, tak v celkové populaci je vyšší podíl dobrovolníků z velkých měst (Petrová Kafková, 2013, s. 132-153).

**Mentor** - slovo mentor pochází původně z řečtiny. Poprvé je zmiňován v řeckém eposu Odyssea. Mentor je dobrovolník, který je profesionály mentoringu veden a podporován

tak, aby jeho vztah s klientem docílil požadovaných cílů a přínosů (Brumovská a Seidlová Málková, 2010, s. 7-8).

Mentory se můžou stát lidé, pro které je dobrovolnictví osobním přínosem, jako jsou studenti a lidé s časem, který můžou věnovat dobrovolné činnosti, například maminky na mateřské dovolené, nezaměstnaní, senioři a starší lidé. Lze je obstarat také z řad firemních zaměstnanců. Výběr dobrovolníků probíhá prostřednictvím předběžného rozhovoru, psychologickým testem osobnosti, pohovorem. Dobrovolníci musí být zaškolováni, supervidováni a podporováni. Každý mentor musí doložit výpis z rejstříku trestů a je na místě opatřit si písemné či ústní reference od jeho spolupracovníka či z jeho rodinného okolí. Role dobrovolníka má být jasně určená, specifikovaná a definována. Je důležité si ujasnit, co se od role mentora očekává a požaduje (Brumovská a Seidlová Málková, 2010, s. 129-130).

**Dobročinnost** - někdy se používá pojem *filantropie*, kterou slovník cizích slov (kolektiv, 1998) charakterizuje jako lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým (Tošner a Sozánská, 2006, s. 36).

Dobročinnost je chápána jako jedna z občanských ctností, která má své kořeny v náboženské kultuře, zejména v křesťanské a židovské morálce. U dobročinnosti rozeznáváme dvě formy, a to dárcovství a dobrovolnictví. **Dárcovství** je poměrně jasný a srozumitelný pojem, týkající se všech peněžitých a nepeněžitých darů určených přímo potřebným občanům nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím nadací, sbírek a nadačních fondů (Tošner a Sozánská, 2006, s. 36).

**Dobrovolnictví** je poněkud složitější pojem. Dobrovolná činnost, která je zaměřená zejména na rodinu, příbuzné, sousedy, může být označena termínem **občanská výpomoc**, nebo někdy je také nazývána jako **sousedská výpomoc**. Dobrovolná činnost, která je uskutečňována převážně v rámci komunity vytvořené v obci, okolo sportovního klubu, fary, apod. je označena termínem **dobrovolnictví vzájemně prospěšné**. Mezi těmito dvěma druhy dobrovolnictví však není zcela jednoznačná a zřetelná hranice. Pro oba je typická spontánnost a neočekávané finanční ohodnocení. Význam **občanské výpomoci** a **vzájemně prospěšného dobrovolnictví** se rozvíjel v období totality, kdy většina lidí byla odkázána na systém vzájemných protislužeb v důsledku nefungujícího trhu zboží a služeb. **Veřejně prospěšné dobrovolnictví** je dobrovolnictví, na němž staví neziskové organizace a které organizují také dobrovolnická centra. Má řadu podobných rysů jako občanská výpomoc,

ale rovněž se vyznačuje i dalšími znaky. Role dobrovolníka je vymezena tak, aby se příjemce dobrovolné pomoci na ni mohl v dohodnutém rámci spolehnout. Proto partnerem dobrovolníka je obvykle organizace, která mu nabídne příležitost k dobrovolné činnosti. Tento druh dobrovolnictví se uplatňuje především v nestátních neziskových organizacích, které se snaží získat dobrovolníky, ať již pro jednorázovou akci nebo dlouhodobou dobrovolnou spolupráci ze stran veřejnosti (Tošner a Sozánková, 2006, s. 36-37).

V praxi se rozdílují mezi těmito třemi druhy dobrovolnictví, jež jsou považovány za důležité z hlediska terminologické stránky, stírají. Například není podstatné, jestli u charitativních a sociálních církevních organizací a jejich služeb, příjemce pomoci je členem církevního společenství či nikoli. Podobně i zájmová občanská sdružení vykazují činnosti, které jsou prospěšné pro jejich členy i pro širokou veřejnost – například dětské organizace pomáhají starším lidem či vyčistí koryto potoka, členové tělovýchovné jednoty se starají o úpravu okolí (Tošner a Sozánková, 2006, s. 37).

Pojem **dobrovolnická činnost** se používá pro aktivity spojené s organizací dobrovolnictví, jakožto specifického druhu lidské činnosti. Zatímco **dobrovolná činnost či služba** představuje vlastní výkon dobrovolné pomoci. Z definic uvedených pojmů lze odvodit význam termínů dobrovolná a dobrovolnická organizace. **Dobrovolnická organizace** je ta, která se zabývá zejména organizací dobrovolné činnosti. Jsou to například dobrovolnická centra v Praze, Plzni, Brně, Kroměříži, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích a další organizace, které organizují dobrovolnou službu, jako Česká národní agentura Mládež, INEX, VOLONTE a další. Zatímco činnost **dobrovolné organizace** je postavena převážně na dobrovolnicích. Jsou to například Hnutí DUHA, YMCA, či Skaut - Junák a Sokol (Tošner a Sozánková, 2006, s. 37).

**Dobrovolnická aktivita** je chápána jako přidaná hodnota například při hledání zaměstnání, při navazování nových kontaktů, při setkávání se s lidmi, zařazení se do společnosti nebo o ucházení se o studium na určitých typech vysokých škol (Matulayová, Jurníčková, Doležel a kol., 2016, s. 11).

K dobrovolnictví se váže i pojem **komunita**. Komunita představuje souhrn jednotlivců i organizací ve vašem okolí, který je vymezen vztahem k vám, a to jak vzdáleností (obec, městská část, sousedství, region), tak vzhledem k vašemu poslání. Tento vztah může být těsný v případě, pokud se jedná o uživatele vašich služeb, a volnější může být v případě, pokud se jedná o lidi z blízkého okolí, se kterými prožíváte radosti i starosti. Přátelský a

partnerský může být ve vztahu k občanům a organizacím, se kterými pravidelně spolupracujete. Kolegiální může být ve vztahu k občanům a organizacím, s nimiž přímo nespolupracujete, ale kteří bydlí či pracují v místě vaší komunity. Složitý až konfliktní může být například tehdy, když působíte v obdobné oblasti a soupeříte o přízeň veřejnosti i sponzorů. **Komunita** má jednotný základ slova s pojmem komunikovat. Komunitu je třeba nadále budovat. Často se vytváří okolo nějakého problému, který začíná trápit více lidí, například je zapotřebí více služeb pro seniory či postižené občany, dopravní průjezd obcí, nedostatek možností pro volný čas dětí a mládeže (Tošner a Sozánská, 2006, s. 61-62).

Podle Matouška a kol., (2007, s. 113) je termín **komunita** místní společenství, které se spojuje přímými vazbami obyvatele mezi sebou a obyvatele s místem, kde bydlí.

Frič a Vávra (2012, s. 19) považují **komunitu** za plnohodnotný sociální útvar, který slouží k poskytování sociální opory svým členům a uschopňuje je k tomu, aby žili lépe, ale rovněž vytváří prostor pro jejich humánní emancipaci, přináší jim možnost, aby se sami stali lepšími občany, sousedy, přáteli.

Po vysvětlení zde definovaných pojmů si v následující podkapitole této práce ukážeme co je to komunitní dobrovolnictví.

## 1.2 Komunita a dobrovolnictví

Komunitní dobrovolnictví se zabývá prospěchem komunity jako celku, respektive posiluje její schopnosti řešit své problémy. Je to dobrovolnictví ve službách komunity (Frič a Vávra, 2012, s. 29).

Paine, Locke a Jochum (2006) uvádí, že hlavním prvkem komunitního dobrovolnictví je speciální sociální kontext, který tvoří komunita. Dobrovolnictví je na jedné straně přívlastkem komunity, ale na straně druhé, komunita je přirozenou součástí komunitního dobrovolnictví. Komunita a dobrovolnictví jsou spojené schránky. Komunita dává možnosti pro dobrovolnické aktivity a současně je prostřednictvím dobrovolnictví ustanovena. Dobrovolnictví zpevňuje sociální soudržnost komunity (Frič a Vávra, 2012, s. 29-30).

Stebbins (2007) naopak tvrdí, že komunitní dobrovolnictví není na komunitu jen zaměřeno, ale rovněž se odehrává v kontextu komunity. Normy, standardy, zdroje a instituce komunity umožňují zázemí pro aktivity dobrovolníků. Komunita zachycuje jedinečný sociální svět, v němž dobrovolníci tím, že v něm žijí, akceptují jistý étos, který se projevuje ve sdílených hodnotách a postojích (Frič a Vávra, 2012, s. 30).

## Komunita a motivace k dobrovolnictví

Podle Hardilla a Baines (2007) dobrovolníci vidí v dobrovolnické činnosti jistou možnost začlenit se do společnosti (vyhnout se vyloučení), pobývat s kamarády, s přáteli či s potenciálními partnery. Motivace dobrovolně podílet se na aktivitách komunity je také otázkou společenské prestiže, respektu a pověsti v komunitě, ale i společenské sebeúcty, sebeuplatnění a sociálního zviditelnění (Frič a Vávra, 2012, s. 30).

Dle Collinse a Hickmana (1991) je dobrovolnictví zde pokládáno za výsledek vyhovující socializace k normám a hodnotám dobrovolnictví, která se odehrává nejprve v rodině, komunitě a později v sekundárních institucích jakou jsou církve a školy (Frič a Vávra, 2012, s. 30).

### 1.3 Typy a charakteristiky dobrovolnictví

Abychom mohli lépe pochopit problematiku dobrovolnictví, rozdělíme si dobrovolnictví podle různých pohledů, kterým se budeme věnovat v této podkapitole.

**Dobrovolnické činnosti z hlediska historického vývoje** – rozeznávají dva modely dobrovolnictví. Vývojově starší - *evropský model* (někdy nazývaný jako komunitní), do kterého patří spontánní setkávání dobrovolníků na základě společných zájmů, v jejich přirozeném společenství, jako jsou církve či sportovní nebo dětská organizace. Z některých komunit pak vznikají profesionální dobrovolnická centra, jež se specializují na určitý druh dobrovolné činnosti, sociální či věkovou skupinu. Centrum si nadále uchovává své komunitní charakteristiky a základem pro jeho činnost jsou osobní přátelské vztahy. Vývojově mladší - *americký model* (někdy nazývaný také jako manažerský), jde o situace, kdy profesionálně vedená dobrovolnická centra vyhledávají potencionální občany a nabízejí jim dobrovolnictví z řad společenských oborů a organizací a kdy tato centra s dobrovolníky pracují. Základním kamenem takových center jsou profesionálové, kteří mají dostatek sociálního citění a emoční inteligence, aby mohli úspěšně vykonávat svoji pomáhající profesi (Tošner a Sozánská, 2006, s. 38).

U nás se můžeme setkat s oběma modely dobrovolnictví. Komunitní model převládá u organizací, které mají dostatečné spojení mezi svým cílem a posláním nebo kde existují dobré mezilidské vztahy. Příkladem jsou charitativní a humanitární organizace církví a náboženské společnosti. Zatímco manažerský model má své místo ve větších městech. Má širší



záběr a může účinně propojovat potřeby dobrovolnické pomoci s nabídkou ze strany lidí (Tošner a Sozánková, 2006, s. 38).

**Dobrovolnictví, z hlediska cesty, kterou se ubírá: *Dobrovolnictví vznikající „zdola nahoru“*** – je založené na neformální skupině přátel. Počáteční obtíže pomáhají překonávat spontánní nadšení všech zúčastněných. Obtíže mohou nastat v případě, kdy je pro činnost organizace v určité úrovni jejího vývoje nutné profesionální řízení dobrovolníků i profesionálů. Skupina přátel, která se dobrovolně angažuje v určité činnosti, se brání formálnímu uspořádání, rozdělení rolí a kompetencí. ***Dobrovolnictví působící „zvenčí dovnitř“*** – jde o organizaci, která má profesionální zázemí a která zvažuje začít s dobrovolníky spolupráci nebo již stávající spolupráci s dobrovolníky organizovat lépe. Může se jednat o domovy pro seniory, školy, nemocnice. Profesionálové tvoří pozitivní prvek organizace, problémy však mohou nastat s utvářením nových vztahů mezi stávajícími zaměstnanci a přicházejícími dobrovolníky, kteří mohou být vnímáni jako cizorodý prvek (Tošner a Sozánková, 2006, s. 39).

Podání – li se organizacím, které mají jasnou vizi svého poslání a kvalitní profesionální řízení, překonat počáteční bariéry v podobě obav z příchodu dobrovolníků, je dobrovolnictví účinně a rychle přijato jako nedílná součást jejich činnosti (Tošner a Sozánková, 2006, s. 39).

**Dobrovolnictví podle role, jakou hraje v organizaci: *Na dobrovolnících je závislý chod organizace*** – tento typ je charakteristický pro organizace s malou skupinou profesionálů, ve kterém se společně podílejí na naplňování hlavních cílů i dobrovolníci. Dobrovolníci jsou rozhodující silou organizace, nebylo by možné bez jejich účasti uskutečňovat příležitostné akce, které jsou hlavním zdrojem pro organizaci. Příkladem je zajišťování humanitárních akcí, ekologické iniciativy a kampaně. ***Dobrovolníci jsou vykonavatelem činnosti*** společně s profesionálními zaměstnanci. Pomáhají snížit finanční náklady organizace, protože dobrovolníci jsou většinou lidé různých profesí, kteří ve svém volném čase pomáhají organizacím například s žehlením, úklidem, stavebními pracemi, s vedením účetnictví, obstaráváním finančních prostředků, zajišťují chod dobročinného obchodu, apod. ***Činnost dobrovolníků není pro chod organizace nepostradatelná*** – dobrovolná činnost napomáhá ke zkvalitnění a zefektivnění poskytovaných služeb nebo usnadnění jejího provozu. Příkladem mohou být vycházky s klienty, jazykové či výtvarné kroužky a jiné volnočasové aktivity. Patří zde i poradenství v účetnických a daňových záležitostech, administrativní po-

moc, manuální výpomoc. Dobrovolná činnost není existenčně důležitá pro chod organizace (Tošner a Sozánská, 2006, s. 39-40).

Časové zapojení obsahuje jednorázové akce, dlouhodobou dobrovolnou pomoc a dobrovolnou službu. Mezi charakteristické oblasti dobrovolnictví patří ochránci životního prostředí, humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv, sociální a zdravotní oblast, kulturní oblast, sportovní a vzdělávací činnost (Gulová, 2011, s. 65-66).

**Dobrovolnictví z hlediska časového vymezení: *Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích*** – jedná se o různé sbírky, kampaně, benefiční koncerty, apod., které se konají jednou či několikrát ročně. Zároveň tyto akce slouží k získávání nových dobrovolníků nebo ke spolupráci s příznivci organizace. Vzájemná dohoda o spolupráci mívá jen ústní podobu, činnost dobrovolníka nemusí být příliš formalizována. ***Dlouhodobá dobrovolná pomoc*** – je opakovaná a pravidelná, například pět hodin jednou týdně po období jednoho roku. Tato častá forma dobrovolného závazku je splnitelná pro dobrovolníka a užitečná díky své pravidelnosti pro organizaci. Je vhodné již mít písemnou dohodu o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací, která by měla obsahovat vymezení závazků, práv a povinností pro obě strany. ***Dobrovolná služba*** – představuje z časového hlediska dlouhodobý dobrovolný závazek a to na několik měsíců i let obvykle vykonanou mimo svoji zemi. Dobrovolná služba je profesionálně organizována a náklady na její uskutečnění bývají dost vysoké. Zajišťuje dobrovolníkům i úhradu všech nezbytných nákladů na pobyt, cestu i další výdaje (Tošner a Sozánská, 2006, s. 40).

U všech typů zapojení dobrovolníků platí, že při dobré organizaci se jakékoliv vynaložené náklady vždy vrátí a to nejen z ekonomického hlediska (Tošner a Sozánská, 2006, s. 40).

**Dobrovolnictví podle charakteristických oblastí:** Dobrovolníky můžou být lidé z různých profesí a můžeme se s nimi setkat ve všech oblastech.

***Ochránce životního prostředí*** – je nejlépe organizovaná organizace s celostátní působností s propojením mezinárodní sítě. Jako politický subjekt se zapojuje do řešení problémů, které přesahují rámec České republiky, například vedení dálnic obcí, řešení nečistoty města, problematika jaderných elektráren. Dovedou upozornit nejen na sebe, ale i na vybrané problémy, tak se mohou těšit publicitě v masmédiích – například Hnutí DUHA, Děti země, Ekocentra, Český svaz ochránců přírody (Tošner a Sozánská, 2006, s. 41).

***Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv*** – u nás nastal jejich rozvoj po roce 1989. Význam a popularita vzrostla v souvislosti s tragickými událostmi na

Balkáně, v Čechensku a v jiných válečných konfliktních oblastí ve světě. Naši občané jako dobrovolníci zasahovali v krizových oblastech světa, čímž si vysloužili vysokou mezinárodní prestiž. Humanitární organizace posiluje povědomí lidí o problémech nejen na vnitrostátní úrovni, ale i v okolním světě a dává možnost aktivně zasahovat do dění. Za zmínku určitě stojí, že dobrovolníci z humanitárních organizací zasahovali i při záplavách na Moravě v roce 1997. Podle vzoru mezinárodně působících organizací začaly u nás vznikat nestátní neziskové organizace, které se snaží pomoci nejen jednotlivcům, ale i znevýhodněným skupinám občanů při ochraně jejich práv. Jako například Český helsinký výbor, rostoucí síť občanských poraden, Bílý kruh bezpečí, Hnutí za občanskou svobodu (Tošner a Sozánská, 2006, s. 41-42).

**Sociální a zdravotní oblast** – v této oblasti je důležitý profesionální přístup, protože je nutné připravit dobrovolníky na výkon jejich činnosti, a také je nutné připravit organizaci na přijetí dobrovolníků. Z nejznámějších organizací bychom mohli jmenovat především Českou katolickou charitu, Výbor dobré vůle – nadace Olgy Havlové, Společnost DUHA, Sdružení zdravotně postižených (Tošner a Sozánská, 2006, s. 42).

**Kulturní oblast** – jedná se o škálu neziskových organizací, v nichž pracuje přes tisíc dobrovolníků. Některé z nich směřují svoji pozornost na ochranu kulturních památek, obvykle v regionální oblasti s ohledem na místní podmínky. Jiné se zaměřují na vytváření alternativních kulturních projektů například v oblasti divadla, výtvarného umění, moderního tance či nekomerční hudby. Často je s ní spojena i propagace české kultury v zahraničí. K dobrovolníkům, kteří s organizací spolupracují, patří i profesionálové ve svém oboru. Může se jednat o špičkové hudebníky, režiséry, výtvarníky, kteří preferují společný cíl nad finančním ziskem (Tošner a Sozánská, 2006, s. 42-43).

**Sportovní a vzdělávací činnost** – v zemích USA a EU se činnost dobrovolníků podílí na vzdělávacím procesu, zejména u dětí základních škol a dětí s výchovnými a vzdělávacími problémy. U nás je činnost dobrovolníků zaměřena na mimoškolní volnočasové aktivity, která má charakter vzájemně prospěšné dobrovolné aktivity. Především jde o tradici zájmových kroužků, turistických a tělovýchovných oddílů, které nadále rozšiřují svůj vývoj a činnost. Jsou to například skauti, sokolové a pionýři. AGNES a HESTIA jsou dětské a mládežnické organizace, které v několika českých městech se snaží rozvíjet dobrovolnictví dětí a mládeže, ale zatím je rozvoj jen v počátcích (Tošner a Sozánská, 2006, s. 43).

## 2 DOBROVOLNICTVÍ VE SVĚTĚ A V ČESKÉ REPUBLICE

Ve druhé kapitole si vysvětlíme, jak funguje dobrovolnictví ve světě a v České republice. Budeme se zabývat historií a rozvojem dobrovolnictví u nás i v zahraničí, dále se podíváme, jaké bariéry v rozvoji dobrovolnictví mohou nastat a nakonec si ukážeme vznik a rozvoj dobrovolnických organizací ve světě i u nás.

V současném světě představuje dobrovolnictví fenomén, který není v lidské společnosti něčím novým, v každé kultuře a v každé společnosti se snažili pomáhat ti, kteří na tom byli lépe, méně spokojeným, kteří kvůli chudobě, nemoci či přírodní katastrofě potřebovali pomoc. Vzájemná pomoc tvoří základ existence lidské společnosti i všech náboženství (Tošner a Sozánská, 2006, s. 23).

Aby byla dobrovolná pomoc účinná, je zapotřebí její efektivní, profesionální organizování. Dobrovolnictví ve světě dosáhlo takového rozsahu, že byl vytvořen nový obor - management dobrovolnictví. Američtí dobrovolníci pracují v dnešní době nejen ve své zemi, komunitě, městě, ale snaží se pomáhat při humanitárních a rozvojových projektech na celém světě. Dobrovolníci hrají neopomenutelnou roli v humanitárních programech OSN. Jedná se o kvalifikované a zkušené muže a ženy více jak 140 národností, kteří každoročně plní úkoly v rozvojových zemích. Proto Organizace spojených národů vyhlásila rok 2001 Mezinárodním rokem dobrovolníků (Tošner a Sozánská, 2006, s. 23-29).

V Austrálii je v současné době více než jedna třetina dobrovolníků nad osmnáct let věku, která pravidelně pracuje na dobrovolnické bázi (Oppenheimer, 2008, s. 5).

Cílem je nejen podpora a propagace dobrovolnictví, ale i pochvala, uznání a ocenění těchto aktivit. Dobrovolnická činnost je Evropskou komisí chápána jako činnost, která je prospěšná pro celou společnost, a která posiluje její soudržnost a způsob, jak mohou lidé vrátit to, co do nich společnost vložila. Je tedy vnímána jako projev podporující aktivní občanství (Petrová Kafková, 2013, s. 131).

U nás se o dobrovolnictví moc nemluví, oproti tomu USA je základním kamenem rozvoje dobrovolnictví. V současné době získává dobrovolnictví nový ráz, jeho význam zahrnuje nejen aktivity, ale rovněž má velký vliv na hodnotovou orientaci člověka. Pro spoustu lidí je důležité vrátit dobrovolníkům společenskou prestiž a dobrovolnictví důvěryhodnost. Dobrovolnictví je přirozený projev občanské ctnosti, nikoli obět'. Dostává se konkrétní

pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale rovněž poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti (Gulová, 2011, s. 63-64).

Přelom 19. a 20. století byl u nás dobou vzniku církevních a dalších organizací, specializovaných na práci s mládeží (Selesiánská kongregace, YMCA, YWCA, Skaut), které jsou dnes důležité a průrazné. Významný je především vývoj skautské organizace. Od druhé poloviny 20. století se přiklonila k ekologii a k poskytování dobrovolnických sociálních služeb. Organizace pracující s mládeží funguje jako prevence sociálního selhání mladých lidí (Matoušek a kol., 2007, s. 22).

## 2.1 Historie a rozvoj dobrovolnictví v USA a v Evropě

Obrovský rozmach zaznamenalo dobrovolnictví v posledních třiceti letech. Tradice dobrovolnictví se v Americe rozšířila natolik, že většina obyvatel Spojených států a Kanady je odhodlaná dělat něco pro druhé, což přetrvává i do současnosti. Osadníci vybudovali novou společnost, která byla založena na dohodách mezi svobodnými a rovnými občany, čímž život v nové zemi nebyl určován rozhodnutími vlády, ale hlavně schopností lidí si vzájemně pomáhat (Tošner a Sozánská, 2006, s. 24).

V dalších letech se občané svými iniciativami angažovali na utváření veřejného a politického života. Prosazovali zrušení otroctví, rovnost volebního práva pro všechny a umožnili rozvinutí charitativní činnosti. Dobrovolnictví zde tvoří přirozenou součást života, týká se organizací sdružených okolo skautingu, charity nebo sportovních klubů, ale také poskytuje pomoc občanské komunitě. Od roku 1970 v Americe vznikají dobrovolnická centra, kterých je v současné době více jak pět set a která organizují tyto dobrovolné aktivity. Hlavním posláním dobrovolnických center je propagace a podpora dobrovolnictví, realizace vlastních dobrovolnických programů, organizování seminářů a workshopů. Rovněž se věnují problematice dobrovolnického managementu, který zahrnuje zejména metody vyhledávání, výběrů, výcviku, supervize i hodnocení dobrovolníků. Jednotlivá centra se od sebe liší velikostí a počtem profesionálních zaměstnanců. V těch nejmenších je jen jeden placený pracovník, naopak ve velkých centrech je zaměstnanců více než dvě desítky. V USA je zvykem, že každá dobročinná iniciativa je podporována významnými osobnostmi politického, církevního a obchodního života (Tošner a Sozánská, 2006, s. 24-25).

V roce 1990 vznikla nadace *Points of Light Foundation*, jako vedoucí národní organizace pro šíření dobrovolnictví, kterou založili představitelé obchodu, vlády, médií a školství, a

kteřá spolupracuje se sítí dobrovolnických center. Jejím základním posláním je co nejefektivnější zapojení většího počtu lidí do řešení vážných sociálních problémů. Filantropická organizace *United Way* je jednou z dalších, která se také zasloužila o rozvoj dobrovolnictví v USA. V dnešní době funguje jako síť lokálních center, na která jsou napojena dobrovolnická centra a spousta dalších organizací, které pracují s dobrovolníky. V roce 1961 založil J. F. Kennedy v USA *Mírové sbory (Peace Corps)*. Kromě praktické pomoci měli Mírové sbory šířit myšlenku světového přátelství. V současné době působí Mírové sbory nejméně v 75 zemích po celém světě a pracuje v nich více než 7300 dobrovolníků. Pomáhají zajistit pitnou vodu tam, kde je jí třeba, vyučují děti, bojují proti šíření AIDS, pomáhají zakládat malé firmy a zemědělské farmy. Je kladen velký důraz na jejich jazykovou a kulturní přípravu. Takto získané zkušenosti během svého působení v cizině mohou dobrovolníci dobře využít ve své profesionální kariéře a zvyšují tím své uplatnění na trhu práce. Po roce 1989 přijeli i k nám převážně mladí dobrovolníci, kteří zde několik let vyučovali anglický jazyk (Tošner a Sozánková, 2006, s. 25).

Evropské tradice dobrovolnictví se odvíjí od práce církevních charitativních organizací v období rozvoje průmyslové výroby. Podle vzoru amerických trendů se dobrovolnictví později rozšířilo o systém dobrovolnických center, avšak v poslední době mezi jednotlivými evropskými zeměmi existují velké rozdíly (Tošner a Sozánková, 2006, s. 26).

V *Německu* existuje celostátní síť dobrovolnických center a agentur, které se podílí na budování mezinárodních vazeb na evropské i světové úrovni. Německo je nejaktivnější zemí ve výměně dobrovolníků. Jiná situace je ve *Francii*, kde nejčastěji dobrovolníci působí ve sportu, kultuře, volnočasových a rekreačních aktivitách. *Velká Británie* patří mezi země s dlouholetou tradicí dobrovolnictví. Především charitativní činnost a vzájemná pomoc lidí patří k tradičnímu stylu anglického života. V 70. letech 20. století bylo založeno první britské Dobrovolnické centrum. O podporu dobrovolnictví se zajímá i britská vláda, která klade velký důraz na propagaci dobrovolnictví mezi mládeží. Zemí pro vzájemnou pomoc druhým lidem je také *Nizozemsko*. V průběhu 70. let minulého století začali skupiny lidí zakládat vlastní svépomocné programy. Tím vznikly nové druhy dobrovolnictví, jako například pomoc pro lidi nakažením virem HIV. Vláda začala zároveň financovat vznik dobrovolnických center (Tošner a Sozánková, 2006, s. 26-27).

V celé Evropě dnes převažuje dobrovolnická práce pro sportovní organizace. Druhé a třetí místo v Evropě patří práci pro církevní organizace a vzdělávací, umělecké, hudební nebo kulturní aktivity (Petrová Kafková, 2013, s. 136).

## 2.2 Historie a rozvoj dobrovolnictví v České republice

Rozvoj spolkové činnosti a s ní související dobročinnosti nastal v českých zemích v 19. století, kdy vzniklo mnoho spolků na podporu rozvoje umění, vědy, kultury a vzdělání. Některé z nich přetrvaly a fungují dodnes, například Hlávkova nadace, spolek Mánes, Sokol. Po vzniku samostatného Československa se dobročinnost rozvinula ještě více (Tošner a Sozánková, 2006, s. 29-30).

Dobrovolná a veřejná péče vytvářely složky sociální pomoci, které na sebe vzájemně navazovaly a v praktické činnosti se prolínaly. Dobrovolná péče se postupně zdokonalovala, rozšiřovala oblast působnosti i počet podporovaných občanů, vylepšovala kvalitu, odbornost a koordinaci své činnosti. Stát, země, města a obce vždy podporovaly toto dobročinné úsilí, protože jim ulehčovaly jejich vlastní práci (Vrtišková, 2009, s. 17).

Dobrovolné organizace byly zakládány na základě spolkového práva a mnohdy vznikly na principu národnostním, náboženském, obecním i soukromém nebo se zaměřovaly na určité úkoly. Řada z nich zahrnovala dokonalou organizační síť, vyznačovala se plánovitostí a odborností. Samotná činnost těchto organizací byla hodně mnohostranná. Některé poskytovaly finanční nebo materiální pomoc osobám, jiné budovaly a vydržovaly odborné ústavy a zařízení pro sociálně potřebné jedince nebo se věnovaly poradenství (Vrtišková, 2009, s. 17).

Vývoj dobrovolnictví byl přerušen nejdříve německou okupací a později vznikem socialistického státu. Tradice dobrovolné práce byla násilně přerušena a podléhala přísné kontrole. Všechny organizace musely být sdruženy do tzv. Národní fronty. Ty, které zůstaly nezávislé, byly státem následně pronásledovány a likvidovány. Řada demokraticky smýšlejících lidí byla pronásledována a vězněna. V souvislosti s likvidačními kroky proti církvi byly od roku 1951 zrušeny všechny její charitativní a sociální spolky. Rok 1968 znamenal na chvíli určité nadechnutí, ale skutečný obrat k lepšímu nastal až po listopadu 1989. Základním tématem se stala myšlenka nově vzniklé občanské společnosti, která je založena na spolupráci a vzájemné solidaritě občanů. Po mnoha letech se začal u lidí projevat zájem o jiný životní styl a o rozvoj tradičních humanistických hodnot. Přestávali myslet jen na svůj profesní růst. Byla znovuobjevena přirozená lidská potřeba někomu pomáhat, zejména lidem, kteří si nemůžou sami pomoci. Po roce 1989 nastal rozvoj neziskového sektoru, čímž došlo k obnově spolků a sdružení, které byly potlačeny minulým režimem. Spousta z nich získala zpátky svůj původní majetek a mohla tak pokračovat ve své činnosti. Například YMCA,

Sokol, Skaut – Junák, kterým se podařilo v krátkém čase vytvořit celostátní síť organizací, jež jsou závislé na dobrovolné činnosti svých členů. Vznikly i tisíce nových organizací, které neměly žádný majetek a stavěly svoji činnost na lidském nadšení a pomoci dobrovolníků. Jedná se o organizace sportovní, kulturní, dětské, mládežnické, kde skupiny lidí pro sebe a své přátele organizují spoustu aktivit. Spadají sem i organizace se sociálním, charitativním, zdravotním zaměřením, které se snaží nějakým způsobem pomáhat seniorům, tělesně či mentálně handicapovaným nebo příslušníkům národnostních menšin (Tošner a Sozánková, 2006, s. 30-31).

Nadále zůstává na okraji zájmu veřejnosti neziskový sektor a s ním spojené dobrovolnictví. Proto je důležitá dobrovolná činnost, která jednak přináší přínos pro dobrovolníka, ať už se to týká nalezení nových přátelských vztahů, či nějakým způsobem přežít dobu dlouhodobější nezaměstnanosti, ale ukazuje i užitek, jenž z dobrovolné pomoci má příjemce. I když se v posledních letech objevila řada článků a televizních dokumentů, tak i přesto je povědomí o dobrovolnictví ve společnosti a především zapojení veřejnosti do dobrovolných aktivit na nízké úrovni ve srovnání s USA nebo se západoevropskými státy. Proto řada neziskových organizací a nově zakládající dobrovolnická centra, chtějí začít podporovat a propagovat dobrovolnictví ve společnosti, spolupracovat s ostatními organizacemi, které využívají pomoc dobrovolníků a realizovat vlastní dobrovolnické programy (Tošner a Sozánková, 2006, s. 31).

V ČR je v současnosti nejčastější dobrovolnická práce ve sportu a zábavě, druhé místo patří vzdělávacím, uměleckým, hudebním nebo jiným aktivitám a na třetím místě je práce s mládeží. V českém prostředí nemá na dobrovolnictví vliv pohlaví oproti USA a jiným evropským státům. ČR se od ostatních evropských zemí také odlišuje větší mírou zapojení do sportovních organizací, které si zachovávají i v seniorském věku, ale naopak nízkou mírou dobrovolnictví pro církev (Petrová Kafková, 2013, s. 136-148).

Je důležité zmínit, že u nás jsou v současné době do dobrovolnictví zapojeny skoro 2 miliony osob nad 14 let a Česká republika se řadí na osmé místo mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie (Matulayová, Jurníčková, Doležel a kol., 2016, s. 5).

### **2.2.1 Bariéry rozvoje dobrovolnictví**

Naše veřejnost považuje dobrovolnictví dosud za něco výjimečného. Základní bariérou rozvoje je pasivita při hledání a získávání dobrovolníků. Tento nedostatek si zaměstnanci



některých sociálních zařízení uvědomují a plánují vylepšení například zavedením role koordinátora dobrovolníků. Zejména nedostatek informací o dobrovolnictví a jeho pozitivním vlivu na celkové klima v sociálním zařízení je mnohdy příčinou nedůvěry a neochoty s dobrovolníky pracovat. Příklady úspěšného využívání dobrovolníků v jiných organizacích, vzdělávání a supervize koordinátorů dobrovolníků, postupné zvyšování prestiže dobrovolnictví prostřednictvím masmédií, ale rovněž i studijní pobyty a návštěvy cizích zemí mohou pomoci postupně řadu bariér překonat a učinit z dobrovolníků běžnou součást života všech sociálních zařízení (Tošner a Sozánková, 2006, s. 53-54).

S negativními a odměřenými postoji k dobrovolnictví se můžeme setkat i v některých neziskových organizacích, které vznikly po roce 1989. Nejčastěji to jsou ty, které vznikly, aby vylepšily životní prostředí nebo ulehčily život postiženým občanům či obnovily činnost dětské zájmové organizace. S postupem času se zakládá řada neziskových organizací, které jsou tvořivé, vstřícné a otevřené ke svým klientům a rovněž jsou profesionálně vedené, protože dobrovolníci zde nejsou jen nositelé pomoci, ale také lidskosti a tvořivosti (Tošner a Sozánková, 2006, s. 54).

Nedostatek času je nejčastějším uvedeným důvodem, proč se jedinci dobrovolnictví vyhýbají. Typickými překážkami pro individualizovaný kulturní rámec je příliš náročné zaměstnání, příliš velká zaneprázdněnost různými dalšími aktivitami, velké problémy s dojížděním, chybí hlídání dětí. Tyhle všechny okolnosti jsou typické pro naši společnost a i v dobrovolnické práci. Můžeme zde zařadit i překážku „Nemám zájem“, protože dobrovolnické práci se věnujeme, máme – li zájem, nemůžeme tedy mluvit o povinnosti, nýbrž o záležitosti individuální volby. Další bariéry typu „Nikdo mě nepožádal, abych se zapojil“ a „Mám pocit, že o to nikdo nestojí“, můžeme naopak odvodit od tradičního kolektivního rámce (Frič, Pospíšilová a kol., 2010, s. 172).

### ***Co dobrovolníky podporuje***

Cítí, že je jejich práce oceňována. Uvědomují si, že jejich přítomnost přináší nějaký užitek. Mají naději na změnu, postup ve své činnosti. Začínají být uznáváni na veřejnosti i v soukromí. Mají pocit, že jsou schopni zvládnout předkládané úkoly. Mají pocit sounáležitosti a týmové práce. Podílejí se na řešení problémů, na rozhodování i na stanovení cílů organizace. Uvědomují si, že v důsledku jejich činnosti se děje něco podstatného. Jsou uspokojováni jejich individuální potřeby (Tošner a Sozánková, 2006, s. 55).

### *Co dobrovolníky brzdí*

Vypozorují velký rozdíl mezi jejich očekáváním a skutečnou činností. Mají pocit, že je jejich pomoc úplně k ničemu. Nedostává se jim žádné uznání, pochvala či ocenění. Mají pocit, že podpora ze strany spolupracovníků je nedostatečná. Tým či úkol nepřináší téměř žádnou prestiž. Činnost jim neposkytuje možnost osobního růstu. Projevení iniciativy či tvořivosti je minimální. Pociťují napětí mezi spolupracovníky (Tošner a Sozánková, 2006, s. 55).

## **2.3 Vznik a rozvoj dobrovolnických organizací ve světě a v ČR**

Ve světě existuje celá řada asociací, které vytvářejí mezinárodní síť. Mezi ty nejvýznamnější, jejichž zásluhou lze dobrovolnictví pokládat za významné celosvětové hnutí patří: ***IAVE – Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí (International Association for Volunteer Effort)*** jedná se o celosvětovou organizaci zabývající se podporou a propagací dobrovolnictví, která vznikla v roce 1970. V jejím čele stojí rada, která se skládá ze zástupců dvaceti pěti států, z nichž jsou v současné době jen čtyři Evropané. Jednou za dva roky organizuje IAVE konference v různých částech světa, které mají za cíl podporovat místní organizace a občany k rozvíjení vlastních aktivit v regionu. Rovněž podporuje činnost národních a lokálních dobrovolnických center a usiluje o zlepšování komunikace mezi nimi, vytváří a organizuje vzdělávací i výcvikové programy pro dobrovolníky, zajímá se o publicitu dobrovolnictví, usiluje o začlenění mládeže do dobrovolnictví. ***Asociace AVE založena v Evropě v roce 1972*** je důležitou součástí IAVE. Zabývá se výměnou informací a zkušeností se zaměřením na vytváření společné evropské komunity. Významným projektem AVE je Evropská univerzita dobrovolnictví. Přednášky probíhají postupně v různých městech Evropy. Cílem projektu je informovat širokou veřejnost o tématu dobrovolné pomoci a vysvětlit, jakou úlohu má dobrovolnictví v současném ekonomickém životě (Tošner a Sozánková, 2006, s. 27-28).

Evropská komise vytvořila program ***Evropská dobrovolná služba (EVS)***, pro vylepšení informovanosti a zapojení mládeže do dobrovolnictví v Evropě a k navýšení kulturní výměny mezi státy Evropské unie. Mladí lidé ve věku 18 – 26 let mohou v rámci tohoto programu pracovat po určitou dobu v některé jiné zemi Evropské unie. Pracují s handicapovanými lidmi, dětmi, v kultuře či na ekologických projektech. Po návratu do svých domovů tak mohou dál šířit myšlenku dobrovolnictví. Tento program není v České

republice rozvinut tak jako v jiných státech Evropské unie, kde funguje již spoustu let (Tošner a Sozánská, 2006, s. 28-128).

Z dalších mezinárodních organizací, týkající se dobrovolnictví můžeme zmínit například ještě *AVSO*, evropskou neziskovou organizaci, která podporuje dlouhodobou dobrovolnickou činnost, či *NETAID*, která se zabývá organizováním dobrovolnické činnosti po internetu. Dále je to *VOLONTEUROPE*, která spojuje profesionály a dobrovolníky z pětadvaceti států Evropy a Severní Ameriky, a *VOLUNTEERNET* – jedná se o síť dobrovolnických center z patnácti států bývalého sovětského svazu, včetně České republiky. V těchto zemích byla národní dobrovolnická centra zakládána koncem devadesátých let 20. století, s cílem řešit aktuální problémy ve společnosti a rovněž šířit myšlenku dobrovolnictví (Tošner a Sozánská, 2006, s. 28-29).

V České republice na začátku roku 1999 vzniklo Národní dobrovolnické centrum *HESTIA* v rámci Programu rozvoje dobrovolnictví. Národní dobrovolnické centrum intenzivně spolupracuje s veřejnoprávní Českou televizí, kde vedle informací o aktuálních dobrovolnických projektech byly realizovány tři dokumenty, které se zabývají dobrovolnickou problematikou včetně pozitivních příkladů z domova i ze světa (Tošner a Sozánská, 2006, s. 100).

V roce 1999 *HESTIA* – Národní dobrovolnické centrum podpořila zahájení činnosti dobrovolnických center, která se zabývají širším záběrem dobrovolnictví v okolí města či regionu: v Liberci, Ústí nad Labem a v Olomouci. V roce 2000 s pomocí dalších partnerů podpořila vznik dobrovolnických center v Kroměříži, Brně, Plzni a v Českých Budějovicích (Frič, Pospíšilová a kol., 2010, s. 249).

*HESTIA* – Národní dobrovolnické centrum s postupem času spustila metodiky dobrovolnických programů, převážně: „Program Pro seniory“, „Dobrovolníci v nemocnicích“, „Nezaměstnaní jako dobrovolníci“ i „Dobrovolníci z komerčních firem“ (Frič, Pospíšilová a kol., 2010, s. 249).

### 3 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ MLADÉ DOSPĚLOSTI

Ve třetí a zároveň poslední kapitole se zaměříme na charakteristiku období mladé dospělosti, budeme se zabývat tělesnými i sociálními projevy v tomto životním období.

Rozhraní období adolescence a mladé dospělosti se často vyznačuje tím, že spousta mladých lidí mění bydliště, zaměstnání i partnery. Na základě působení různých faktorů dochází k celkové socializační změně a k vymezení určitého životního stylu, který vyplývá z postojů a hodnot mladého dospělého jedince. S tím souvisí individuální způsob pojetí nejdůležitějších rolí v životě – profesní, partnerské a rodičovské. V období mladé dospělosti se orientace na právo a pořádek, tj. orientace na společnost stává nevyhnutelnou. Mladý dospělý chápe svou vázanost na lidské společenství. Uvědomuje si, že je třeba plnit jisté povinnosti a dodržovat určitá pravidla, dochází k zodpovědnosti. Je schopen brát ohled na potřeby blízkého jedince, přijímá zodpovědnost i za někoho jiného. Mnohdy obětuje své vlastní potřeby a zdůrazňuje zodpovědnost a péči o jiné, týká se to hlavně mladých rodičů v přístupu k malému dítěti. Cítí se být za jeho rozvoj zodpovědní (Vágnerová, 2000, s. 309-311).

Psychologie dospělých je v současné době mnohem méně rozvinuta než psychologie dětství a dospívání. Jen asi jednu čtvrtinu života předurčujeme vývojem k zralosti a zhruba tři čtvrtiny stárnutím. Psychické změny lidského člověka, k nimž dochází v období dětství a dospívání, jsou zcela odlišné od změn v pozdějším věku. Dokončení vývoje a dosažení maxima výkonnosti nejsou stejné pro všechny psychické funkce. Ani intelektové funkce nekončí svůj vývoj v dospívání, jak se původně myslelo, ale vývoj některých jednotlivých složek inteligence směřuje dále ještě dlouho v dospělosti. Pokles psychických funkcí probíhá u každého jedince individuálně. Růst a pokles funkcí je vždy podmíněn současně psychologickými, biologickými a sociálními aspekty (Langmeier a Krejčířová, 1998. s. 160).

Přechod z adolescence do dospělosti je charakterizován změnou očekávání. ***Společnost očekává od dospělého více zodpovědnosti, je k němu méně tolerantní.*** Oproti tomu společnost má odlišná očekávání co se týká vztahu k mužům i k ženám. Od mužů se očekává rychlé a racionální rozhodování a řešení problémů. Naopak od žen se očekává citlivost a ohleduplnost, emocionální přístup hraje rovněž důležitou roli. Pro ženy je citlivý přístup k problémům a potřebám konkrétních lidí o mnoho důležitější než pro muže. Je třeba si uvědomit, že ***mužská a ženská role není v současné době přesně sociálně vymezena.*** Ženskou

morálku je možno chápat jako situačně senzitivní a flexibilní. Mužská morálka je situačně nezávislá (Vágnerová, 2000, s. 312-314).

### 3.1 Tělesné projevy v tomto období

Dospělost je primárně určena biologickým aspektem, k jejímu dosažení se váže věk. Psychosociální vymezení dospělosti je poněkud obtížnější. K nejdůležitějším psychickým znakům dospělosti patří samostatnost, relativní svoboda vlastního rozhodnutí a chování, které je spojeno se zodpovědností ve vztahu k druhým jedincům, se zodpovědností za svá rozhodnutí a činy. Dosažení dospělosti může být spojeno i s větší sebedůvěrou a sebejistotou. Každý dospělý jedinec se umí také lépe ovládat a dovede se vzdát svého uspokojení, svých vlastních potřeb, když je to nutné. Dospělost se projeví se změnou vztahů s rodiči, tím že jsou klidnější. V období dospívání se ve vztazích vyskytovalo napětí, konflikty a neporozumění (Vágnerová, 2000, s. 301-302).

Role dospělého je vymezena většími právy a povinnostmi. Dospělost má větší sociální prestiž a je spojena s nějakým sociálním očekáváním. Společnost vytváří jistý nátlak, aby směřoval k respektování jejich sociálních norem. Tyto normy (například kdy je vhodné najít si stálé zaměstnání, usadit se, uzavřít svazek manželství a mít děti) předurčují, kdy s největší pravděpodobností mohou nastat zásadní změny v životě. Zatímco jedinci, kteří toto sociální očekávání akceptují, jsou společností lépe přijati než ti, kteří se jimi neřídí. Současná společnost je mnohem tolerantnější v oblasti úpravy vnějšího vzhledu. Mladý dospělý člověk se velmi často obléká podobně jako adolescent, rozdíl se dá očekávat pouze tam, kde jeho profesní pozice vyžaduje určitý styl oblečení (Vágnerová, 2000, s. 303-304).

Mladá dospělost je období od 20 do 35 let. Dosažení dospělosti zahrnuje schopnost zvládnout a ochota přijmout jisté vývojové úkoly: profesní roli, stabilní partnerství (respektive manželství) a rodičovství (Vágnerová, 2000, s. 304).

Někteří další autoři uvádějí dělení podobné, i když věkové hranice jsou různě posunuty. Časná dospělost (od 20 do 25 let) je přechodná doba mezi dospíváním a plnou dospělostí. Střední dospělost (do 45 let) je dobou největší výkonnosti. Pozdní dospělost (do 60 – 65 let). Stáří se může dále dělit na časná a vysoká (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 161).

Mladá dospělost je dobou nadějí a uskutečňování plánů. Je i dobou spousty sociálních změn, získávání nových zážitků, schopností, dovedností a zkušeností. Mladý jedinec je otevřen všemu novému, i přijetí nových rolí, které jsou předpokladem získání nezbytných

zkušeností a mohou tak naplňovat a uspokojovat individuální potřeby člověka. Mladí lidé bývají ve svém jednání a rozhodování méně opatrní, oproti starším lidem. Pro dvacetiletého člověka nemusí být role dospělého nijak zvlášť atraktivní. Uvědomují si, že tato fáze života signalizuje nejen výhody, ale má i své nevýhody. Za výhodu se považuje **samostatnost a nezávislost**. Jedinec si sám určí svůj životní styl a své role. Oproti tomu nátlak společnosti se nedá považovat za vůbec nic příjemného. Společnost na jedince klade jisté nároky a tím omezuje jeho osobní svobodu (například už by ses měl usadit, měl by ses věnovat něčemu pořádnému). Dospělost je dále spojována **s ekonomickou samostatností a s možností svobodně hospodařit s vlastními finančními prostředky**. Na druhé straně prostředků není příliš mnoho a nepříjemný společenský tlak může vést k omezování této svobody ve prospěch rozumnějšího investování zdrojů do obecně přijatelných hodnot (například šetří si na byt, na výbavu, myslí na budoucnost). Pro dospělost je rovněž typický společenský nátlak na uzavírání manželství a rodičovství, který jistým způsobem svobodu člověka rapidně omezí. Do 30 let většina mladých dospělých si volí svou profesi, uzavírá manželství a stává se rodičem (Vágnerová, 2000, s. 304-306).

Rozvoj myšlení ovlivňuje v období mladé dospělosti zejména zkušenost. Dospělý jedinec přehodnocuje význam některých situací a způsobů jejich řešení v závislosti na rostoucí zkušenosti. Uvědomuje si, že často nelze posuzovat některé situace a jejich řešení jen jako dobré nebo špatné. Kromě rozvoje myšlení se v této době mění i postoj k vlastnímu uvažování a utváření vlastností. Velmi mladí lidé si dokážou uvědomit rozdíly v názorech u jednotlivých lidí, ale často mají tendence zaujmout jistou pozici a držet se své pravdy. Emoce můžou lehce a ve větší míře narušit uvažování nezralého a nezkušeného člověka. Dospělý jedinec je schopen **kompromisu**, který je projevem schopnosti akceptovat řešení, které je přijatelné pro více lidí. Chápe, že se nelze přiblížit nějaké absolutní pravdě. Dospělý jedinec je realista, uvědomuje si mnohostrannost životní reality, její proměny a rozpory. Více se zaměřuje na praktické úkoly, které jsou propojené mezilidskými vztahy a jeho profesní rolí. Období mladé dospělosti je charakteristické tím, že **jedinec své znalosti a kompetence chápe jako prostředek směřující k dosažení nějakého konkrétního cíle** (například v profesním životě nebo v partnerských vztazích). V době mladé dospělosti se rozvíjí ve větším rozsahu i jiné složky inteligence, než ta, která byla závislá na úspěšnost ve škole. Jedinec se na základě své vlastní zkušenosti ujistí, že má jisté kompetence a s touto představou pak většinou žije až do pozdního dospělého věku (Vágnerová, 2000, s. 306-309).

### 3.2 Sociální projevy v tomto období

Profesní aktivita představuje velmi významný zásah do života člověka z hlediska časové náročnosti. Zaměstnání je určitý časově náročný stereotyp. Profesní role uspokojuje individuální psychické potřeby mladého jedince. **Potřeba sociálních kontaktů** do jisté míry nahrazuje prostředí školy. **Potřeba změny, nových zkušeností a rozvoje nových kompetencí**, se může u mladých zaměstnanců projevovat změnou zaměstnání, pokud stávající zaměstnání nevyhovuje. **Potřeba seberealizace** má v mladém věku svůj význam. Jedinec chce něco dokázat, chce se prosadit, chce potvrdit své kompetence. Potřeba seberealizace u mužů vede k výkonu, k úspěchu, k uznání a k ocenění, pro ženy je významnější užitečnost jejich práce. **Potřeba samostatnosti a nezávislosti** vede k dosažení ekonomické soběstačnosti a snižuje závislost na rodině. **Potřeba otevřené budoucnosti** je důležitá pro další rozvoj kariéry. Pro každého pracujícího člověka může být motivace různá, nemusí se týkat jen **potřebou finančních prostředků, potřebou společenského úspěchu**, ocenění a prestiže, **potřebou** zlepšování znalostí a dovedností jakožto celkového **osobního rozvoje**. Určitým problémem je skutečnost, že v dnešní době došlo ke změně společenské situace. Máme sice větší možnost volby, ale i větší míru nejistoty. Dříve vyloučená nezaměstnanost je nyní obrovským problémem. Nezaměstnanost omezuje další rozvoj mladého jedince (Vágnerová, 2000, s. 316-318).

K mužské profesní roli se společnost staví náročněji. Od muže se očekává ekonomické zabezpečení rodiny, i vyšší profesní pozice je žádoucí. Muž je hodnocen zejména dle své společenské úspěšnosti. Na roli otce a manžela se podle společenského hlediska nebere takový zřetel. Odlišný sociální význam má ženská role. **Typickými ženskými vlastnostmi je orientace na rodinu**. Žena se zabývá péčí o rodinu a děti, proto je pracovní uplatnění chápáno jako možný, nikoliv však nutný doplněk role ženy. Zvládnout současně roli manželky, matky a zaměstnání, může vést k velkému zatížení mladých žen, především ke stresu (Vágnerová, 2000, s. 321-325).

Jako jednu z nejstarších sociálních institucí v dějinách lidstva můžeme považovat **manželství**. Manželství bylo dříve považováno za svátost, ale s přibývajícím časem a s ohledem na společenské proměny, se pojetí manželství změnilo. Svůj původní, důležitý společenský význam ztratilo. Manželství je jediná dosud existující forma **institucionalizace párového vztahu**. Vstupem do manželství získává člověk novou roli, která je sociálně žádoucí a především u žen se vyznačuje větší prestiží než role svobodného. Manželství má být určitým

základem pro vytvoření nového rodinného zázemí. Manželství má uspokojovat různé psychické potřeby. **Potřeba citové jistoty** může být uspokojována ve větším rozsahu, protože manželství bylo formálně potvrzeno. Manželé mají obvykle společné příjmení a společný domov. V manželství není jedinec oficiálně osamělý. **Potřebou seberealizace** je uzavření manželství, které je důkazem splnění sociální normy. Postoj tzv. zástupné seberealizace bývá typický především pro ženy, protože se s partnerem ztotožňují natolik, že jeho úspěšnost přijímají jako svoji vlastní. **Potřeba otevřené budoucnosti** zdůrazňuje, že manželé mají nějaký společný cíl, plánují děti. Významná je představa společného života. Manželství lze dále vymežit: **Sociálně** – manželství je malá sociální skupina, která spojuje dvě doposud cizí rodiny novým vztahem příbuzenství. **Psychologicky** – žena i muž chápou svoji příslušnost k manželství, v němž si vymezili určitý životní styl a obdrželi určité role. Pro jejich vztah je důležitý určitý styl komunikace, hodnoty, normy a způsob řešení problémů. **Fyzicky** – manželé spolu sdílejí společně vymezené teritorium bydlení (Vágnerová, 2000, s. 333-335).

Manželství je jeden z nejdůležitějších obsahů životního naplnění. Harmonické manželství vede k dobré výchově dětí. Najdeme ho zejména u dospělých osob, jejichž vlastní dětství bylo šťastné a rovněž byl kladný vztah k oběma vlastním rodičům. Manželství má největší šanci na úspěch, jestliže do něho vstupují lidé zralí, osobně vyrovnaní a zdraví. Manželství velmi mladých jedinců se rozpadá častěji. Lidé si vybírají za své životní partnery převážně ty jedince, se kterými sdílejí základní životní hodnoty a disponují přibližně stejným stupněm osobní zralosti. Na druhé straně jim však může imponovat partner, který v některých směrech doplňuje jejich osobnost opačnými osobnostními rysy (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 167-168).

Oba manželé mají ve vztahu k tomuto manželství jistá očekávání. Tato očekávání mohou být vědomá či nevědomá, více či méně realistická, pozitivní i negativní. Obecně platí, že čím bude větší rozpor mezi očekáváním a skutečností, tím bude spokojenost s manželstvím menší. Novomanželé snadněji podléhají iluzi, že můžou zůstat středem pozornosti svého partnera navždy. Ekonomické ani společenské důvody nemají v dnešní době na trvalost manželství velký vliv (Vágnerová, 2000, s. 335-337).

Bezdětné manželství snižuje riziko konfliktu. Takový vztah prozatím nepřináší tolik povinností a zodpovědnosti jako role rodičovské. Oběma partnerům zůstává zachován dostatečný prostor pro plnění jejich vlastních potřeb. Rodičovská role je primárně biologicky podmíněna, ale i psychicky a sociálně vymezena. Rodičovství je chápáno za zcela přiroze-



né, ne-li samozřejmé vyústění manželství. **Rodičovská, především mateřská role, je sociálně vysoce ceněna.** Rodič disponuje dominantní autoritou, dítě je zcela závislé na jeho péči. Rodič rozhoduje o všem, co se týká dítěte. Jedinec, který se stane rodičem, jim zůstává napořád. **Dítě je nezrušitelným poutem mezi svými rodiči, protože je jejich společným potomkem.** Rodičovství vede ke změně životního stylu. Klade velké nároky na zodpovědnost, přináší spoustu povinností a omezení. Rodičovská role zahrnuje pozitivní zkušenosti, ale je také určitou zátěží. Za určitých podmínek může dospělý jedinec rodičovství odkládat nebo může dát přednost bezdětnosti. Ochotu přijmout rodičovskou roli ovlivňují jisté vnější a vnitřní faktory, které vedou k definitivnímu rozhodnutí. Uzavření manželství a založení rodiny, je obvyklé před dosažením 30 let. Dnešní americká společnost doporučuje za vhodnou dobu k tomu, aby jedinec se stal rodičem, 27 let (Vágnerová, 2000, s. 344-345).

**Potřeba zplodit potomka je vrozená biologická potřeba, tj. pud.** Síla tohoto pudu je individuální. Všeobecně platí, že existují lidé, kteří chtějí mít hodně dětí, nebo naopak, kteří nemají žádnou touhu mít potomstvo. Tato potřeba je v největší možné míře ovlivněna psychicky. Rodičovství může na jednu stranu uspokojovat všechny základní psychické potřeby a na druhou stranu může jejich uspokojení bránit. Vztah ke svému dítěti se může vytvářet až po jeho narození. Je zřejmé, že mladí jedinci odkládají jak uzavření manželství, tak narození potomka, mají i jiné potřeby a uznávají i jiné hodnoty. Tento trend do jisté míry je může vést k větší zodpovědnosti. Mít dítě by mělo vycházet ze společného rozhodnutí obou partnerů (Vágnerová, 2000, s. 346-348).

Narozením prvorozeného dítěte se z manželství stává rodina, musejí přijmout nové úkoly spojené s rolí matky a otce. Dítě přináší rodičům nový smysl života, budí v nich ochranný postoj a vnáší do života manželského páru mnoho nových prožitků (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 170).

Vedle úplných rodin je možno spatřit i neúplné rodiny, které mohly vzniknout z těhotenství svobodné matky, úmrtím jednoho z partnerů nebo rozvodem. **Rozvod** je vždy závažnou událostí v životě všech zúčastněných. Rozvod je nejvíce závažný, když jsou v rodině děti, které se musí vyrovnat s náhlou ztrátou jednoho z rodičů. Rozvod vždy znamená pro děti těžké trauma a s ním spojené různé změny v dosavadním životě. Často a mnohdy i těžce přijímají nového partnera své matky i otce (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 185).

## **II. PRAKTICKÁ ČÁST**

## 4 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumným cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jaký je důvod mladých lidí ve věku 20 - 30 let vykonávat dobrovolnickou činnost.

Pro bakalářskou práci byla definována tato následující hlavní a dílčí výzkumné otázky.

***Jaké jsou hlavní faktory, které vedou dobrovolníky ve věku 20 - 30 let k dobrovolnické činnosti?***

- Jaký byl důvod mladých lidí ve věku 20 - 30 let vykonávat dobrovolnickou činnost?
- Jak se rozvíjela jejich osobnost díky této dobrovolnické činnosti?
- Jaký byl důvod k vybrání konkrétní dobrovolnické oblasti?
- Jak se změnil jejich život při výkonu dobrovolnické činnosti?

### **Ukázka polostrukturovaného rozhovoru**

Níže uvádíme 13 otázek, které byly předkládány našim čtyřem respondentům, kteří se zúčastnili provedeného výzkumu.

1. Kolik je Vám let?
2. Proč jste se začal (a) věnovat dobrovolnické činnosti?
3. Jak dlouho vykonáváte dobrovolnickou činnost?
4. Je to Vaše prvotní zkušenost s dobrovolnictvím?
5. Jak byste mohl (a) definovat hlavní motivaci, která Vás neustále podněcuje k této činnosti?
6. Co Vám dobrovolnictví přináší?
7. Víte, jaké organizace poskytují dobrovolnictví?
8. Jaké vidíte změny ve Vaší osobnosti před výkonem a při výkonu této dobrovolnické činnosti?
9. Jak to ovlivnilo Vaši osobnost?
10. Proč jste se chtěl (a) věnovat zrovna skautingu?
11. Máte zkušenost i s nějakou jinou věkovou kategorií? (například senioři, postižení...)
12. Jaké změny ve svém životě pozorujete při začátku výkonu dobrovolnické činnosti?
13. Doporučujete i ostatní mladé generaci věnovat se nějaké dobrovolnické činnosti?

## 4.1 Výzkumný soubor

Pro výzkum byla použita metoda záměrného výběru.

Metoda záměrného neboli účelného výběru je jednou z nejvíce používaných metod výběru, s jakou se při využití kvalitativního přístupu můžeme setkat. Provádíme s užším pojetím termínu, kdy za účelový (záměrný) výběr výzkumného vzorku určujeme takový postup, kdy záměrně hledáme jedince podle jejich jistých vlastností. Kritériem výběru je zvolená vlastnost (nebo projev této vlastnosti) či stav (například příslušnost k jisté sociální nebo jiné skupině). Znamená to, že podle zvoleného kritéria záměrně hledáme jen ty jedince, kteří toto kritérium splňují a zároveň jsou ochotni se do výzkumu začlenit (Miovský, 2006, s. 135).

V rámci výzkumu byl určen vzorek s kritériem, který se bude skládat z cílové skupiny, aby se jednalo o dobrovolníky ve věku 20 – 30 let, kteří se věnují dobrovolnické činnosti.

Na základě tohoto zvoleného kritéria byli vybráni celkem čtyři respondenti, kteří kritérium splňují a současně byli ochotni se do výzkumu zapojit.

Respondenti výzkumu byli muži a ženy a jejich věková hranice se pohybovala od 20 do 30 let. Délka jejich dobrovolnické činnosti se pohybovala v průměru kolem 9 let.

Nejprve jsme se obrátili na 6. skautské středisko ve Zlíně s prosbou, zda by nám mohlo poskytnout kontakty na dobrovolníky, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají a splňují kritérium, aby byli ve věku 20 – 30 let.

Poté 6. skautské středisko ve Zlíně nám poskytlo seznam dobrovolníků, kteří projeví zájem zúčastnit se našeho výzkumu, souhlasili s osobním setkáním a s absolvováním rozhovorů.

## 4.2 Výzkumná metoda

Cílem výzkumu bylo získání podrobnějších a co nejúplnějších informací o stanoveném problému a proto jsme pro šetření vybrali kvalitativní výzkum.

Švaříček, Šedřová a kol., uvádí, že kvalitativní přístup je: „*Proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod roz-*

*krýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“ (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014, s. 17)

Ve většině případů kvalitativní výzkumník volí na začátku výzkumu téma a vybírá základní výzkumné otázky. Otázky může pozměnit, přizpůsobit či upravit v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Na základě tohoto stanoviska se někdy kvalitativní výzkum pokládá za flexibilní typ výzkumu. Během jeho procesu nevznikají jen výzkumné otázky, ale i nová rozhodnutí, jak přizpůsobit, upravit či pozměnit zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat a jejich analýze. Práce kvalitativního výzkumníka se porovnává s funkcí detektiva. Výzkumník prověřuje, hledá a rozebírá jakékoliv informace, které vedou k objasnění výzkumných otázek, provádí induktivní závěry. Pracuje přímo v terénu a setkává se s dalšími jedinci. Analýza a sběr dat v kvalitativním výzkumu probíhají v delším časovém horizontu. Kvalitativní výzkum aplikuje induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium individuálních případů, různé typy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Cílem je obstarání popisů specifických případů, generovat hypotézy a vytvářet teorie o fenoménech světa. Nejčastěji se kvalitativní výzkum uskutečňuje v přirozených podmínkách životního prostředí (Hendl, 2016, s. 46-58).

### 4.3 Metoda sběru dat

Pro metodu sběru dat byl cíleně vybrán polostrukturovaný hloubkový rozhovor. Švaříček, Šed'ová polostrukturovaný hloubkový rozhovor definují: „ *Jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek.* ” (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014, s. 159)

Polostrukturovaný rozhovor je jedním z nejvíce používaných metod rozhovoru, protože zvládne vyřešit spoustu nevýhod jak strukturovaného, tak nestrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaný neboli semistrukturovaný rozhovor vyžaduje na rozdíl od strukturovaného rozhovoru pracnější technickou přípravu. Zvolíme si jisté schéma, které je pro tazatele zavazující. Toto schéma zpravidla upřesňuje okruhy otázek, na které se budeme jedinců ptát. Většinou je možné zaměňovat pořadí, v jakém se okruhu zabýváme, a podle potřeby a možností toto pořadí upravujeme. Při polostrukturovaném rozhovoru je dobré využít následující inquiry, tedy upřesnění a objasnění odpovědi jedince. To následně znamená, že si necháme například vysvětlit, jak danou věc předpokládá. Ověříme si, že jsme ji náležitě pochopili a ztvárnili, klademe nejružnější doplňující otázky a téma rozvádíme do hloubky,

vzhledem k cílům a formulovaným výzkumným otázkám. U polostrukturovaného rozhovoru máme vymezené tzv. jádro rozhovoru, to je minimální počet témat a otázek, které má tazatel za povinnost projít. Máme tak jistý stupeň zaručenosti, že všechna tato témata budou opravdu probána. Na toto jádro se pak nachyluje různé množství doplňujících otázek a témat, které tazateli připadali jako smysluplné či vhodně rozšiřující původní zadání. Při zpracování a analýze je pak možnost s touto nadstavbou pracovat nebo ji při analýze dát stranou. Většinou jsou doplňující otázky velice užitečné a mohou nám pomoci mnohem lépe uchopit problém, který nás zajímá. Vnější prostředí se u polostrukturovaného rozhovoru považuje za důležité. Někdy přímo žádáme, aby rozhovor probíhal v interiéru určitého typu (např. v parku, v kavárně, na ulici atd.). Dále může probíhat i v prostředí, za jaké lze považovat psychologickou ordinaci či kancelář. Na základě složitosti a délce rozhovoru používáme různé pomůcky. Záznamový arch, který slouží pro záznam různých údajů o jedinci a pro záznam nejdůležitějších zjištění majících přesně požadovanou podobu, pořadí, kategorie. Kromě záznamového archu využíváme určité formy osnov rozhovoru (Miovský, 2006, s. 159-161).

Samotný rozhovor probíhal v předem dohodnutém termínu, v přirozeném prostředí, tedy v terénu všech zúčastněných respondentů výzkumu. Při rozhovoru nás nic nevyrušovalo a bylo tam pro nás klidné a adekvátní prostředí. Hlavním cílem ve výzkumu bylo zachování anonymity a důvěryhodnosti. Znamená to, že jsme všechny respondenty ujistili o tom, že žádná konkrétní data nebudou zveřejněna, jež by čtenáři bakalářské práce umožnila určit totožnost konkrétních respondentů výzkumu. Součástí rozhovorů s jednotlivými respondenty byly také otázky týkající se souhlasu, zda jim nebude vadit, že rozhovor bude nahráván.

Otázky v rozhovoru evidentně vystihovala volnost a otevřenost v odpovědích respondentů.

Z rozhovorů se všemi respondenty byly pořízeny audiozáznamy a poté také následně doslova přepsány pomocí transkripce do textové podoby na papír. Každý z rozhovorů v průměru trval kolem 15 minut.

Při realizování rozhovorů jsme měli to štěstí, že všichni respondenti byli milí, ochotní a vstřícní s námi spolupracovat. Odpovědi respondentů byly vyjádřeny i pocity, smíchem.

V rámci předvýzkumu jsme se ptali prvního respondenta, kterým byla žena ve věku 21 let, která se dobrovolnické činnosti věnuje již 8. rokem, zda porozuměla všem položeným otázkám v rozhovoru, jestli pro ni byly dostatečně jasné, výstižné a srozumitelné. Následně

nám sdělila, že s uvedenými otázkami nemá žádný problém, všem otázkám rozuměla. Pro nás byly tyto otázky dostatečně otevřené a díky nim se rozhovor požadovaně vyvíjel, podle původních představ.

## 5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Pro výslednou analýzu získaných dat z polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s respondenty jsme vybrali metodu otevřeného kódování.

Otevřené kódování je technika, která díky své jednoduchosti a působivosti je používána ve velmi širokém rozsahu kvalitativních projektů. Kódování jsou určité operace, pomocí nichž jsou údaje analyzovány, rozebrány a složeny novým postupem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence upraven na jednotky, těmto jednotkám jsou poskytnuta jména a s takto nově vyznačenými a určenými částmi textu výzkumník nadále pracuje. Postupujeme tak, že nejdříve rozebraný text (přepsaný rozhovor) rozčleníme na jednotky. Jednotkou může být slovo, sekvence slov, věta či odstavec. Každé takto vytvořené jednotce přiřadíme určitý kód, tudíž jméno nebo označení. Při výběru kódu si pokládáme otázku, o čem daná sekvence vypovídá, jaký jev nebo téma představuje. Souběžně s tím, jak kódujeme jednotlivé rozhovory, si utváříme soupis existujících kódů. Po utvoření soupisu kódů můžeme začít s jejich uspořádanou kategorizací. To následně znamená, že desítky, dokonce až stovky kódů, které vznikly z otevřeného kódování, shromažďujeme podle podobnosti nebo jiného vnitřního kontextu. Začínáme konstruovat stupňovitou soustavu, do nově označované kategorie spojujeme pojmy - kódy, které se jeví náležet ke stejnému jevu. Otevřené kódování je jednoduchá, avšak velmi pracná analytická technika. Směřuje k velice detailní, důkladné a podrobné práci s textem a současně se zabývá odhalováním významů, které nemusejí být patrné (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 211-222).

Po vyhodnocení všech vzniklých kódů bylo pro výzkum zvoleno následujících šest hlavních kategorií:

- Prvotní impuls
- Motivace dobrovolníků
- Informovanost dobrovolníků
- Osobnost dobrovolníka
- Osobní život
- Oblast dobrovolnické činnosti



V rámci analýzy získaných dat budeme využívat u jednotlivých kategorií také i přímých citací respondentů v textu.

## 5.1 Kategorie: Prvotní impuls

Tato první kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- dětství, kroužek, oblíbenost, postoj dobrovolníka, děti, dluh společnosti, vedoucí, oblíbenost, časovost, zkušenost dobrovolníka, organizace, pomoc ostatním, koníček, volný čas, cílová skupina, láska k přírodě, prvotní zkušenost, práce dobrovolníka, vliv organizace, dobrovolnický růst, vliv okolí a vděčnost dobrovolníka

První kategorie pojednává o důvodu respondentů věnovat se dobrovolnické činnosti. Také nám tato kategorie zmiňuje, jak dlouho respondenti vykonávají dobrovolnickou činnost a jestli je to jejich prvotní zkušenost s dobrovolnickou činností.

Respondent číslo 1 uvádí, že ho velmi ovlivnila jeho raná dětská zkušenost, kdy chodil do skautu: ... *Ted'ka, jakoby se mi to zalíbilo a snažím se jakoby vracet tu činnost, která se mi dostávala, zpátky těm malým dětem a tak to nějak vracím té společnosti.*

Respondent číslo 2 uvádí, že šlo hlavně o to, že chce pomáhat ve svém životě ostatním lidem a navíc, že je to věc, která ho velmi zajímá a naplňuje, uzavírá to se slovy: ... *Byla to částečně i výplň mého volného času.*

Respondent číslo 3 se shoduje ve své odpovědi s respondentem číslo 1 a také dodává, že ho velmi baví práce s dětmi a klade důraz na svůj kladný vztah k přírodě.

Respondent číslo 4 se taktéž v něčem shoduje s odpovědí respondenta číslo 3 a respondenta číslo 1 uvádí, že v organizaci začínal jako její člen a poté pokračoval jako vedoucí organizace. Respondent číslo 4 také podotýká: ... *Navíc mě k tomu dovedli kamarádi a já jsem jim chtěl vrátit, co mi oni předali.*

Dále nám tato kategorie odpovídá na otázku, jak dlouho se dobrovolníci věnují dobrovolnické činnosti, z provedených rozhovorů vyplynulo, že se jedná o dlouholeté dobrovolníky.

Respondent číslo 1 vykonává dobrovolnickou činnost 8 let a je současně nejmladším, co se týká dobrovolnické praxe.

Respondent číslo 2 se věnuje dobrovolnické činnosti celých 11 let.

Respondent číslo 3 se věnuje dobrovolnické činnosti 10 let. Tudiž ho můžeme srovnat s respondentem číslo 2.

Poslední respondent číslo 4 se věnuje dobrovolnické činnosti dlouhých 14 let a stává se tak respondentem s nejdelší dobrovolnickou praxí.

Respondent číslo 1 uvádí, že to není jeho prvotní zkušenost s dobrovolnictvím: ... *Předtím, jsem ještě pomáhala v organizaci Světluška, jak se prodávají ty různé předměty.*

Respondent číslo 2 uvádí, že je to jeho první zkušenost s dobrovolnickou činností.

Respondent číslo 3 se shoduje s odpovědí respondenta číslo 2 a taktéž podotýká, že se jedná o jeho prvotní zkušenost s dobrovolnickou činností: ... *Ano, skauting je moje prvotní zkušenost.*

Zároveň také jako jediný z respondentů dále uvádí, že pracuje na podobné pracovní pozici, jako když vykonával dobrovolnickou činnost: ... *V současné době pracuji ve společenství, které by se rovněž dalo přiřadit k dobrovolnické činnosti.*

Respondent číslo 4 se shoduje s odpovědí respondenta číslo 3 a respondenta číslo 2.

Rozvádí svou odpověď se slovy: ... *Ano, tohle je moje prvotní zkušenost s dobrovolnictvím.*

V této kategorii odpovědi respondentů byli různé, u některých byl hlavní důvod věnovat se dobrovolnické činnosti na základě zkušenosti z dětství, z pocitu pomáhat druhým, také uváděli, že je to velká výplň jejich volného času, kvůli práci s dětmi a pod vlivem svých kamarádů. Respondenti uvedli, že se dobrovolnické činnosti věnují řadu let, čili patřili opravdu mezi ty dlouhodobé dobrovolníky s velkou dobrovolnickou praxí. Jen jeden z respondentů uvedl, že se nejedná o jeho prvotní zkušenost s dobrovolnickou činností.

## 5.2 Kategorie: Motivace dobrovolníků

Tato druhá kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- práce s dětmi, organizace, sociální vztahy, výsledek dobrovolnické činnosti, smysluplnost, komunikace, zkušenost dobrovolníka, životní zkušenosti, rady do života, pomoc mladší generaci, vychovávání dětí, zkušenosti do budoucna, předávání zkušeností, dobré ná-

vyky, rozvoj dětí, zážitky, dobrý pocit na duši, prostředí, impulz do života, dobrosrdečnost a růst osobnosti.

Druhá kategorie pojednává o hlavní motivaci všech respondentů, která je neustále žene kupředu, aby se věnovali své dobrovolnické činnosti a také co jim samotná dobrovolnická činnost přináší.

Respondent číslo 1 jako jeho hlavní motivaci k dobrovolnické činnosti staví především práci s dětmi. Rozvádí to se slovy: ... *Máme super společenství tam, a jakože i ty vedoucí, máme mezi sebou dobré vztahy i mezi těma dětma a potom jak vidíte ty pokroky, u těch dětí je vidět, že máte prostě na ně nějaký vliv.*

Respondent číslo 2 na rozdíl od respondenta číslo 1 spíše vyzdvihuje nabitě zkušenosti, které dobrovolnickou činností získává. Uvádí: ... *Určitě zkušenosti, nabývání životních zkušeností a i předávání praktických zkušeností, když to řeknu mladším generacím.*

Respondent číslo 3 hlavně klade důraz na smysluplnost: ... *Je to věc, která dává smysl. Svě zkušenosti předávám dětem, ty se posouvají dále v mnoha směrech. Učí se zdravému životnímu stylu, udržování dobré kondice, otužování. Také je zde podporována jejich zvědavost, paměť, tvořivost a vynalézavost.*

Respondent číslo 4 uvádí, že velkou motivací je pro něj rozvoj jeho vlastní osobnosti, dále také načerpání nové přínosné energie do osobního života a že má díky této své dobrovolnické činnosti hlavně radost ze svého života. Také zmiňuje, že ho to obohatí: ... *Nasbírám nové zkušenosti ve výchově dětí.*

Respondent číslo 1 uvádí, že mu dobrovolnická činnost přináší radost z toho, že může být s dětmi. Dále vyzdvihuje klady a vytváření nových sociálních vztahů: ... *Potom si prohlubujete vztahy i mezi ostatními lidmi, potom navazujete jiné vztahy mezi jinýma střediskama a pak třeba tábor, tam máme také možnost zažít spoustu nových zážitků.*

Respondent číslo 2 opět vyzdvihuje nabitě životní zkušenosti: ... *Tím, že vedu ty vlčata, tak se učím i to, jak vychovávat ty děti, protože jednou budu vychovávat i svoje děti a nerad bych byl naprostý amatér.*

Respondent číslo 3 jako jediný zde uvádí i množství nových zážitků a také dobrý pocit: ... *Že děti, které vedu, tráví svůj volný čas tím správným a užitečným způsobem.*

Respondent číslo 4 opět jako respondent číslo 3 a respondent číslo 2 uvádí nové zkušenosti a zážitky, ale také podotýká: ... *Tak určitě je to i přátelství a poctivost co mi má dobrovolnická činnost přináší a v neposlední řadě překonání sebe samotného.*

V této kategorii respondenti uváděli, jako hlavní neustálou motivaci práci s dětmi, dobré sociální vztahy uvnitř konkrétní organizace, pozitivní pokroky u svěřených dětí, nové zkušenosti do osobního života, vytváření správných životních návyků u dětí a v neposlední řadě načerpání energie do svého osobního života.

V postoji co jim hlavně dobrovolnická činnost přináší, odpovídali, že hlavní smysl vidí v radosti z práce s dětmi, vzniku nových zážitků a nových přátelství.

### 5.3 Kategorie: Informovanost dobrovolníků

Tato třetí kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- organizace, egocentrismus, smysluplnost, přehled dobrovolníka, odměna, počet dobrovolníků, mladá generace, společnost, snaha dobrovolníka, názor dobrovolníka, vliv organizace, pokušení moderní doby, dnešní společnost, vymoženost doby, vliv moderní společnosti, křesťanství, plánování aktivit a společné zážitky.

Třetí kategorie pojednává o informovanosti respondentů v otázce jiných organizací, které poskytují dobrovolnickou činnost. Také tato kategorie sebou přináší odpověď na otázku, co by doporučovali ostatní mladé generaci v otázce dobrovolnické činnosti.

Respondent číslo 1 uvádí, že ví, že organizací, které se věnují dobrovolnické činnosti, máme v současné době opravdu mnoho, ale v tento okamžik si nemůže na žádnou vzpomenout, rozvádí to jen se slovy: ... *Tedka jste mě zaskočila, no není to charita, UNICEF a podobně.*

Respondent číslo 2 oproti respondentovi číslo 1 měl velký přehled. Rozvádí nám to se slovy: ... *Tak můžeme začít samozřejmě Junákem - Skautem, pak můžeme přejít i v podstatě na člověka v tísní Adru, potom mnohé ty klokánky. Kde jsou ti lidé samozřejmě placeni, ale myslím si, že i tam hodně ti dobrovolníci budou. Máme i jiné dobrovolnické organizace, které se starají o psy a jiné.*

Respondent číslo 3 také, jako respondent číslo 2 poukázal na svůj přehled, co se týče dobrovolnických organizací.

Respondent číslo 3 to rozvádí se slovy: ... *Určitě je těchto organizací hodně, například sekce pro mládež ČBK, ve Zlíně působí dobrovolnická organizace Adra, v Otrokovicích Naděje a také samozřejmě Junák - Skaut.*

Respondent číslo 4 opět měl přehled o dobrovolnických organizacích, jako respondent číslo 3 a respondent číslo 2.

Respondent číslo 4 uvádí: ... *Tak určitě je to Junák - Skaut, Missie, Salesiáni, no je jich moc.*

Respondent číslo 1 v oblasti doporučení dobrovolnické činnosti mladé generaci následovně: ... *Určitě bych jim to doporučil, protože potom člověk nemyslí jen sám na sebe. Má to jednak volnočasovou aktivitu, ví, že dělá dobrou věc a pomáhá ostatním.*

Respondent číslo 2 má stejný názor jako uvedl respondent číslo 1.

Respondent 2 také uvádí svůj pohled na dnešní moderní společnost a rozvádí to ještě dále: ... *Určitě doporučuji, protože, když se podíváte, tak ta dnešní mladá generace vidí takový ten shon, já to vidím i v té Praze, všichni se honí za penězi, je tam spěch, shon, móda. Všichni musí vypadat nějak in, aby zaujali, a přitom se vytrácí ze společnosti taková ta elementární součást a to je jak pomoci tomu druhému a určitě doporučuji mladé generaci věnovat se dobrovolnictví, protože člověk potom bude vědět, jaké jsou hodnoty té společnosti, že ty hodnoty jsou jiné a člověk se nemusí tak honit a ba naopak a může zkusit i zdarma pro někoho něco udělat a ne se pořád jen za něčím neustále honit.*

Respondent číslo 3 také jako předešní respondenti doporučuje mladé generaci, aby si vyzkoušela dobrovolnickou činnost. Věnuje pozornost přímo skautingu: ... *Ten učí člověka nebýt závislý na penězích, televizi, počítačových a hazardních hrách, vyhýbat se konzumnímu způsobu života, alkoholu, drogám a reklamě.*

Respondent číslo 4 opět, jako zbylí respondenti, poukazuje na pokušení dnešní moderní společnosti a opět dobrovolnictví vřele doporučuje: ... *Protože dnešní moderní život a jeho součásti, jako pc, iphony a další hovadiny, jen odvádí děti a ony tak nerozvíjejí svoji osobnost.*

Také přiděluje velké klady jeho dobrovolnické organizaci: ... *Naše středisko je specifické, protože úzce spolupracuje s Farností Filipa a Jakuba ve Zlíně a po mši Svaté se vždy těším*

*na posezení s přáteli. Plánujeme schůzky a vymýšlíme různé akce, jako noční výlet do Luhačovic na salámovky nebo společný Silvestr.*

V této kategorii respondenti uváděli, že mají mnoho informací o ostatních organizacích, které poskytují dobrovolnickou činnost, pouze jeden respondent si nemohl na žádnou organizaci vzpomenout ani si ji nemohl vybavit.

Dále nám v této kategorii respondenti uváděli názory na dnešní společnost a jak velmi je samotná dobrovolnická činnost důležitá pro naši mladou generaci.

#### **5.4 Kategorie: Osobnost dobrovolníka**

Tato čtvrtá kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- prvotní zkušenost, dětství, rozvoj osobnosti, zodpovědnost, změna osobnosti, slabá stránka, obava dobrovolníka, náročnost, zkušenost dobrovolníka, práce s dětmi, práce na sebe sama, změna k lepšímu, přemíra energie, únava, naplnění, nové impulzy do života, sociální vztahy a vliv dobrovolnictví.

Čtvrtá kategorie pojednává o samotné osobnosti jednotlivých respondentů, jak se změnili při výkonu dobrovolnické činnosti.

Respondent číslo 1 uvádí, že si není jistý, kdy přesně u sebe změny v osobnosti začal pozorovat, protože se dobrovolnické činnosti věnoval už v dětství. Doplňuje to se slovy: ... *Člověk se automaticky posunuje dál, takže úplně nedokážu posoudit, jako v čem jsem se změnila, ale myslím si, že jsem zodpovědnější. Když převezmete zodpovědnost nad skupinkou dětí, tak prostě musíte být.*

Respondent číslo 2 upozorňuje na to, že než se začal věnovat dobrovolnické činnosti, byl více nervózní, měl strach z ukočirování svěřených dětí: ... *Ukočirovat 10 až 12 malých dětí není žádná sranda, když si každý běhá někam jinam, jeden si dělá něco a druhý zase něco úplně jiného.*

Respondent číslo 3 jako jediný poukazuje na to, že získal zdravé sebevědomí.

Respondent číslo 4 uvádí, že má před výkonem dobrovolnické činnosti spoustu energie a po výkonu své činnosti, že přichází vyčerpání, ale zároveň cítí radost v srdci.

Tady můžeme vidět, že odpovědi našich respondentů se nám vzájemně rozcházejí.

Respondent číslo 1 ještě dodává, že se naučil být ještě kreativnější: ... *Víte, tím, jak musíte vymýšlet program pro ty vaše svěřené děti a opravdu asi i více tolerantnější.*

Respondent číslo 2 ještě staví do popředí, že se naučil být zodpovědnější: ... *Rozumíte, když tam máte na starost malé prcky, musíte to cepovat a zároveň to nemůžete cepovat moc, ale vychovávat. Jeden tam brečí na táboře, že postrádá maminku, tak tam s ním sedíte a povídáte si s ním. Pak se za chvíli zase směje, utíká vám za klukama. Je to takové, že člověk se pořád učí sám na sobě.*

Respondent číslo 3 poodkrývá opět svou slabou stránku osobnosti: ... *Před vstupem do skautingu mi dělalo velké problémy mluvit k více lidem. Tady jsem se toho problému úplně zbavil.*

Respondent číslo 4 klade do popředí nová přátelství, sociální vazby a osvojení spousty praktických dovedností: ... *Určitě hodně kladů, protože mám spoustu nových nápadů, vztahů, naučil jsem se spoustu nových věcí, jako například uzly, morseovku, rozdělovat oheň a spoustu dalších věcí, které lze praktikovat a využít v běžném každodenním životě.*

V této kategorii respondenti uváděli, jaké změny nastaly v jejich osobnosti se zahájením dobrovolnické činnosti. Uváděli, že jsou zodpovědnější, získali zdravé sebevědomí, energii do života a schopnost být kreativnější.

Také jim dobrovolnická činnost nabídla možnost zbavit se určitých svých slabých stránek, získali nová přátelství a praktické dovednosti do běžného života.

## 5.5 Kategorie: Osobní život

Tato pátá kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- sociální vztahy, okolí dobrovolníka, změna osobnosti, malé děti, rozhodnost, respekt k druhým lidem, organizace, rozvoj osobnosti, životní zkušenosti, osobní život a sebe rozvoj

Pátá kategorie pojednává o změnách v osobním životě respondentů, poté co se začali věnovat dobrovolnické činnosti.

Respondent číslo 1 uvádí, že díky dobrovolnické činnosti nyní nasbíral mnoho přátel do svého osobního života: ... *Protože jsem byla jako v určitém omezeném společenství, tím myslím školu. Tady jsem se dostala mezi prostě třeba sto lidí a myslím si, že v tomto mi to dalo hodně.*

Respondent číslo 2 dodává, že se snaží působit teď mnohem autoritativněji: ... *Protože pro ty malé děti musíte být autorita a samozřejmě jsem nyní i zodpovědnější.*

Respondent číslo 3 jako jediný ze všech respondentů také klade důraz na to, že se naučil dělat vlastní rozhodnutí a také se naučil respektovat druhé. Dodává: ... *Myslím, že skauting je také způsob sebevýchovy. Naučil mě stanovovat si cíle a nacházet potřebné kroky k jejich dosažení.*

Respondent číslo 4 uvádí, že díky dobrovolnické činnosti získal spoustu životních zkušeností, které si přenesl i do osobního života: ... *Více na sobě pracuji a více se snažím pečovat o své vztahy v osobním životě. Naučil jsem se zde také překonávat životní překážky. Při této činnosti jsem také našel několik důležitých přátelství.*

V tomto se respondent číslo 4 shoduje s respondentem číslo 1.

V této kategorii respondenti uváděli, jaké nastali konkrétní změny v jejich osobním životě od té doby, kdy se začali věnovat dobrovolnické činnosti.

Do popředí uváděli nové sociální kontakty, různé životní zkušenosti, schopnost být více autoritativním ve svém osobním životě, schopnost dělat vlastní rozhodnutí a současně umět respektovat druhé ve svém okolí.



## 5.6 Kategorie: Oblast dobrovolnické činnosti

Tato šestá kategorie byla vytvořena na základě následujících vybraných kódů:

- okolí respondenta, vliv okolí, přijetí dobrovolnické činnosti, zkušenost dobrovolníka, tradice organizace, názor dobrovolníka, organizace, volný čas, mladí lidé, důvod, vliv víry, zápal pro věc a vliv vrstevníků

Šestá kategorie pojednává o tom, proč se respondenti chtěli věnovat zvolené dobrovolnické činnosti, kterou je skauting a také nám tato kategorie odpovídá na otázku, jestli mají nějakou dobrovolnickou zkušenost i s jinou věkovou kategorií.

Respondent číslo 1 uvádí, že hlavním důvodem, proč se začal věnovat právě skautingu, bylo jeho okolí ... *Protože v mém okolí bylo spoustu skautů a ti mě tak nějak do toho vtáhli. Zkusila jsem to a zalíbilo se mi to a nad jinou možností jsem ani nepřemýšlela. Bylo mi to tak nějak nabídnuté.*

Respondent číslo 2 staví do popředí dlouhodobou tradici samotné organizace. Dále to rozvádí se slovy: ... *Je to zajímavé prostředí, mladé prostředí a zábavné prostředí, kde člověk dělá rozmanité činnosti a v podstatě je to pro mladé lidi taková referenční skupina ten skauting.*

Respondent číslo 3 uvádí jako hlavní důvod skvělé lidi, kteří se snaží žít tím správným způsobem života. Také jako jediný poukazuje na hodnotu křesťanství: ... *Jejich žebříček hodnot je v souladu s křesťanstvím. Skauting je idea založená na třech základních principech, kterými jsou: povinnost vůči Bohu, chápána jako povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální. Povinnost vůči ostatním, která je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazována bližním a přírodě. Povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.*

Respondent číslo 4 svou odpověď shrnuje stroze a výstižně: ... *Pro nic jiného jsem neměl takové nadšení, měl jsem zde hodně spolužáků ze základky a také známých.*

V tomto se se svou odpovědí shoduje s respondentem číslo 1.

V otázce, jestli mají respondenti zkušenost i s nějakou jinou věkovou kategorií, odpověděli následovně.

Všichni respondenti 1, 2, 3 a 4 nemají žádné zkušenosti s jinou věkovou kategorií a tudíž se jejich odpovědi všechny shodovaly.

V této kategorii respondenti uváděli, proč se věnovali zrovna skautingu a zdali mají zkušenost i s nějakou jinou věkovou kategorií v rámci své dobrovolnické činnosti.

Důvod věnovat se skautingu zahrnoval odpovědi, jako vliv okolí respondenta, rozmanitá a dlouholetá tradice konkrétní organizace, vliv křesťanství a nadchnutí pro samotný skauting.

Respondenti zde také uvedli, že nemají ani jeden zkušenost s jinou věkovou kategorií v rámci své dobrovolnické činnosti.

## 6 SHRNU TÍ

Pomocí analýzy polostrukturovaných rozhovorů s respondenty výzkumu byla zjištěna odpověď na hlavní výzkumnou otázku, jaké jsou hlavní faktory, které vedou dobrovolníky ve věku 20 - 30 let k dobrovolnické činnosti.

**Z rozhovorů vyplynula odpověď na první dílčí výzkumnou otázku, jaký byl důvod mladých lidí ve věku 20 - 30 let vykonávat dobrovolnickou činnost.** Respondenti nám uvedli, že mezi hlavní důvody patřila zkušenost z dětství, kdy dobrovolník sám už jako malý navštěvoval skauta a své zkušenosti chtěl tudíž převést na další děti a věnovat se jim. Také mnohokrát zaznělo, že jde především o to, že je tato dobrovolnická činnost velmi baví a naplňuje.

Také respondenti zmiňovali, že toužili pomáhat ostatním lidem, že šlo o velkou výplň jejich volného času.

Také jako hlavní důvod uváděli, že se chtějí věnovat cíleně právě dětem a mají velký vztah k přírodě.

Také jeden respondent uvedl, že ho k rozhodnutí věnovat se dobrovolnické činnosti přivedlo jeho okolí a hlavně kamarádi, kteří již měli podobnou zkušenost.

Dozvěděli jsme se, že v rámci výzkumu se jednalo o dlouholeté dobrovolníky, kteří se své dobrovolnické činnosti věnují od 8 do 14 let.

Pouze u jednoho případu respondenta jsme se dozvěděli, že se nejedná o jeho prvotní zkušenost s dobrovolnickou činností, jako jediný nám uvedl, že se dobrovolnické činnosti předtím věnoval v jisté organizaci a prodával různé dárkové předměty.

Jako hlavní motivaci při jejich dobrovolnické činnosti respondenti uváděli práci s dětmi, dobré sociální vztahy mezi ostatními dobrovolníky a v celé organizaci, správný vliv na rozvoj malých dětí, předávání životních zkušeností, smysluplnost této činnosti, ale také sem zahrnovali čerpání energie do svého osobního života a obohatit se novými zkušenostmi při výchově malých dětí.

V otázce, co respondentům jejich dobrovolnictví přináší, odpovídali převážně podobně. Zmiňovali smysluplnost dobrovolnické činnosti, nové sociální vztahy, které díky svému dobrovolnictví mohou navazovat, nové zážitky, načerpání nových zkušeností do života, dobrý pocit na duši a osobní růst.

Při zjišťování, jaké povědomí mají respondenti o ostatních dobrovolnických organizacích, než té ve které se sami realizují, pouze jeden z respondentů nebyl schopen vzpomenout si a uvést nějakou vhodnou alternativu, u ostatních případů nám vždy uvedli alespoň dvě další možnosti.

**Z rozhovorů vyplynula odpověď na druhou dílčí výzkumnou otázku, jak se rozvíjela jejich osobnost díky této dobrovolnické činnosti.** Respondenti uváděli zejména jako hlavní a prioritní zodpovědnost, které se díky dobrovolnické činnosti ve velké míře naučili. Také jeden respondent zmínil svou slabou stránku, na které díky své dobrovolnické činnosti mohl zapracovat.

Ve velké míře dobrovolnická činnost u nich přispěla i k získání zdravého sebevědomí a velký pocit radosti.

Také respondenti uváděli schopnost být kreativnější, tolerantnější, možnost práce na sebe sama a schopnost zbavit se svých osobních problémů.

**Z rozhovorů vyplynula odpověď na třetí dílčí výzkumnou otázku, jaký byl důvod k vybrání konkrétní dobrovolnické oblasti.** Co se týká této odpovědi respondentů, zahrnovala odpovědi, jako vliv okolí respondenta pod vlivem organizace, která má dlouholetou tradici a pro mladé lidi je tzv. referenční.

Také uváděli jako hlavní důvod skvělé lidi, kteří v této organizaci žijí tím správným způsobem a jejich žebříček hodnot je v souladu s křesťanstvím.

Všichni respondenti také uvedli, že nemají ani jeden další zkušenosti s jinou věkovou kategorií.

**Z rozhovorů vyplynula odpověď na čtvrtou dílčí výzkumnou otázku, jak se změnil jejich život při výkonu dobrovolnické činnosti.** Respondenti zmiňovali, že díky své dobrovolnické činnosti nasbírali velké množství nových přátel a kontaktů v sociální oblasti, opět zmiňovali nabitou autoritu, protože u malých dětí považovali za hlavní být pro ně přirozeně autoritativní a vést je správným směrem.

Také uvedli nabitý pocit větší zodpovědnosti, schopnost udělat vlastní rozhodnutí, dokázat respektovat druhé a způsob ke správné sebevýchově k sobě samému.

Názor, jestli by dobrovolnictví doporučili i ostatní mladé generaci, rozvíjeli se slovy, že určitě ano, protože díky dobrovolnické činnosti člověk nemyslí jenom sám na sebe, ale i na ostatní, zahrnuje to volnočasovou aktivitu a jako hlavní pomoc ostatním.

Zmiňovali i pohled dnešní doby, jak se lidé honí jenom za úspěchem a penězi a zapomínají na ostatní a nemají v sobě pocit někomu druhému pomáhat, což je v dnešní době tolik potřebné.

## 6.1 Diskuse

V rámci jiných kvalitativních výzkumů, které byly na podobné téma prováděny, jsme shlédli výsledky diplomové práce na téma motivace dobrovolníků k dobrovolnické činnosti ve Zlínském kraji, viz Holíková (2017).

Jejich kvalitativní výzkum byl prováděn s dobrovolníky ve věku 50+ a zjišťoval odpověď na otázku, jaká je motivace dobrovolníků pro výkon dobrovolnické činnosti a v čem je jejich dobrovolnická činnost obohacuje. Výsledky uvádějí, že hlavní motivace dobrovolníků k výkonu dobrovolnické činnosti je pocit osamělosti, vliv víry, vliv přátel či rodiny, vyplnění volného času a možnost nových sociálních kontaktů.

Při srovnání těchto výsledků výzkumu s výsledky našeho výzkumu se můžeme ztotožnit s možnostmi vyplnění volného času a možnostmi vzniku nových sociálních kontaktů.

## 6.2 Doporučení pro praxi

V oblasti obohacení pro praxi spatřujeme hlavní význam uskutečněného výzkumu hlavně na straně nových dobrovolníků a organizací, které se věnují dobrovolnické činnosti a rozšíření fenoménu dobrovolnictví.

Společnost si připomene hlavní myšlenku dobrovolnictví a to pomáhat někomu jinému, bez pocitu nějakého očekávání či odměny.

Noví dobrovolníci mohou načerpat nové a základní informace, které jim mohou pomoci při začátcích jejich dobrovolnické činnosti a samotné organizace dostanou také zpětnou vazbu a názory samotných dobrovolníků, kteří svou dobrovolnickou činnost vykonávají již řadu let.

## ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali tématem dobrovolnictví, jeho rozvojem v současné dnešní společnosti.

Hlavním výzkumným cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou hlavní faktory, které vedou dobrovolníky ve věku 20 až 30 let k dobrovolnické činnosti.

Výzkum v praktické části byl proveden pomocí polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi cíleně vybranými respondenty. Tito respondenti představovali dobrovolníky, kteří se věnují dobrovolnické činnosti a jsou ve věku 20 až 30 let.

Hlavního výzkumného cíle se podařilo dosáhnout pomocí analýzy všech odpovědí respondentů na výzkumné otázky.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že se respondenti věnují dobrovolnické činnosti z důvodu osobní zkušenosti z dětství a předávání tímto dále svých životních zkušeností, velkého množství volného času, pro vznik nových sociálních kontaktů a i pod vlivem svého okolí.

Jednalo se o dlouholeté dobrovolníky, kteří se své dobrovolnické činnosti věnují již řadu let, a pouze u jednoho dobrovolníka zazněla zmínka, že to není jeho první zkušenost s dobrovolnictvím.

Hlavní motivací byla pro ně práce s dětmi, mladý kolektiv, vznik nových přátelství, smysluplnost, předávání životních zkušeností mladé generaci.

Dobrovolnictví dobrovolníkům přináší radost do života, čerpání energie, nových zkušeností, zážitků a osobní růst. Díky své dobrovolnické činnosti také dobrovolníci mohli zapracovat na svých slabých stránkách a současně se naučili větší empatii, tolerantnosti, větší kreativité a získání zdravého sebevědomí.

Všichni dobrovolníci chtěli a měli předem jasno v tom, komu a proč chtějí pomáhat. Byly to právě malé děti, aby pro ně byly zdrojem předávání zkušeností do života a stali se pro ně správným vzorem do jejich budoucího života.

Dobrovolníci se také naučili dělat vlastní rozhodnutí, respektovat druhé, získat si autoritu a zapracovat na sobě samotných. Dobrovolníci kladou velký důraz na růst dobrovolnické činnosti i mezi současnou mladou generací, aby tímto nemysleli jenom sami na sebe, ale pomohli tímto i někomu jinému.

Pro nás byl provedený výzkum velmi obohacující, měli jsme možnost poznat různé důvody a touhy k dobrovolnické činnosti.

Budeme velmi rádi, když bakalářská práce bude sloužit jako nový zdroj informací pro budoucí nebo již současné dobrovolníky.

**SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**

[1] BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela MÁLKOVÁ. *Mentoring: výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 150 s. ISBN 978-80-7367-772-5.

[2] FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes :, Hestia, 2010, 263 s. ISBN 978-80-903696-8-9.

[3] FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012. ISBN 978-80-903696-9-6.

[4] GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 208 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3379-1.

[5] HATOKOVÁ, Mária. *Sprevádzanie chorých a zomierajúcich: dobrovoľníctvo v nemocniciach a paliatívnych zariadeniach*. 2. upr. vyd. Košice: Equilibria, 2013, 244 s. ISBN 978-80-8143-125-8.

[6] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

[7] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

[8] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 1998, 343 s. Psyché. ISBN 807169195X.



[9] MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-80-7367-310-9.

[10] MATULAYOVÁ, Tatiana, Pavlína JURNÍČKOVÁ a Jakub DOLEŽEL. *Motivace k dobrovolnictví*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 109 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5110-7.

[11] MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332 s. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.

[12] OPPENHEIMER, Melanie, 2008. *Volunteering*. Australia: National Library of Australia. ISBN 978-086840-986-2.

[13] PETROVÁ KAFKOVÁ, Marcela. *Šedivější hodnoty?: aktivita jako dominantní způsob stárnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2013. 181 s.: ISBN 978-80-210-6310-5.

[14] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

[15] TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

[16] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 8071783080.

[17] VRTIŠKOVÁ, Marie. *Teorie a metody sociální práce*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009, 210 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-877-6.

## SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

OSN Organizace spojených národů

PC Počítač

TZV. Takzvaně

## SEZNAM PŘÍLOH

1. Otázky pokládané respondentům
2. Rozhovor s prvním respondentem

## **PŘÍLOHA P I: OTÁZKY POKLÁDANÉ RESPONDENTŮM**

1. Kolik je Vám let?
2. Proč jste se začal (a) věnovat dobrovolnické činnosti?
3. Jak dlouho vykonáváte dobrovolnickou činnost?
4. Je to Vaše prvotní zkušenost s dobrovolnictvím?
5. Jak byste mohl (a) definovat hlavní motivaci, která Vás neustále podněcuje k této činnosti?
6. Co Vám dobrovolnictví přináší?
7. Víte, jaké organizace poskytují dobrovolnictví?
8. Jaké vidíte změny ve Vaší osobnosti před výkonem a při výkonu této dobrovolnické činnosti?
9. Jak to ovlivnilo Vaši osobnost?
10. Proč jste se chtěl (a) věnovat zrovna skautingu?
11. Máte zkušenost i s nějakou jinou věkovou kategorií? (například senioři, postižení)
12. Jaké změny ve svém životě pozorujete při začátku výkonu dobrovolnické činnosti?
13. Doporučujete i ostatní mladé generaci věnovat se nějaké dobrovolnické činnosti?

## **PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S PRVNÍM RESPONDENTEM**

RESPONDENT ČÍSLO 1

*Tazatel: Dobrý den, nebude Vám vadit, když si náš rozhovor nahrají?*

Respondent: Dobrý den, úplně v pořádku (smích).

*Tazatel: Takže můžeme začít s první otázkou?*

Respondent: Ano.

*Tazatel: Kolik je Vám let?*

Respondent: Je mi 21.

*Tazatel: Proč jste se začala věnovat dobrovolnické činnosti?*

Respondent: Protože sama, když jsem byla malá, jsem chodila do skautu. A teďka, jakoby se mi to zalíbilo a snažím se jakoby vracet tu činnost, která se mi dostávala, zpátky těm malým dětem, protože mě vlastně taky někdo vedl a tak to nějak vracím té společnosti. A baví mě to.

*Tazatel: Jak dlouho vykonáváte dobrovolnickou činnost?*

Respondent: Asi nějak od 8. třídy, takže zhruba 8 let.

*Tazatel: Je to Vaše prvotní zkušenost s dobrovolnictvím?*

Respondent: Není, před tím jsem ještě pomáhala organizaci Světluška, jak se prodávají ty různé předměty.

*Tazatel: Jak byste mohla definovat hlavní motivaci, která Vás neustále podněcuje k této činnosti?*

Respondent: Motivace je asi taková, že mě prostě baví práce s dětmi a máme super společenství tam a jakože i ty vedoucí, máme mezi sebou dobré vztahy i mezi těma dětma a potom jak vidíte ty pokroky u těch dětí, je vidět, že máte prostě na ně nějaký vliv.

*Tazatel: Co Vám dobrovolnictví přináší?*

Respondent: Radost z toho, že prostě můžete být s těmi dětmi. Potom si prohlubujete vztahy i mezi ostatními lidmi, potom navazujete jiné vztahy mezi jinýma střediskama a pak tábor třeba, tam máte spoustu zážitků.

*Tazatel: Víte, jaké organizace poskytují dobrovolnictví?*

Respondent: No, je jich moc. Teďka jste mě zaskočila. Není to charita, UNICEF a podobně (smích).

*Tazatel: Jaké vidíte změny ve Vaší osobnosti před výkonem a při výkonu této dobrovolnické činnosti?*

Respondent: Aha tak to nevím, protože když jsem začínala, byla jsem vlastně malá. Člověk se automaticky posunuje dál, takže úplně nedokážu posoudit, jako v čem jsem se změnila, ale myslím si, že jsem asi zodpovědnější. Když převzmete zodpovědnost nad skupinkou dětí, tak prostě musíte být.

*Tazatel: Jak to ovlivnilo Vaši osobnost?*

Respondent: Hm, to je trošku podobná otázka, myslím si, že jsem se naučila být trošku kreativnější, tím jak musíte vymýšlet program a asi i tolerantnější.

*Tazatel: Proč jste se chtěla věnovat zrovna skautingu?*

Respondent: Protože v mém okolí bylo spoustu skautů a ti mě tak nějak do toho vtáhli. Zkusila jsem to, zalíbilo se mi to. A nad jinou možností jsem ani nepřemýšlela. Bylo mi to tak nějak nabídnuté.

*Tazatel: Máte zkušenost i s nějakou jinou věkovou kategorií? (například senioři, postižení, atd.)*

Respondent: Ne nemám.

*Tazatel: Jaké změny ve svém životě pozorujete při začátku výkonu dobrovolnické činnosti?*

Respondent: Co na to říct (smích).

*Tazatel: Záhadná otázka co? (smích)*

Respondent: No to jo (smích). Jako úplně v tom počátku jo?

*Tazatel: Úplně v začátku, ano.*

Respondent: Já si myslím, že jsem nasbírala hodně přátel. Protože jsem byla jako v určitém omezeném společenství, tím myslím školu. Tady jsem se dostala mezi prostě 100 lidí a myslím si, že v tomto mi to dalo asi hodně.

*Tazatel: Doporučujete i ostatní mladé generaci věnovat se nějaké dobrovolnické činnosti?*

Respondent: Určitě, protože potom člověk nemyslí jen sám na sebe. Má to jednak volnočasovou aktivitu, ví, že dělá dobrou věc a pomáhá ostatním.

*Tazatel: Rozuměla jste v rámci našeho rozhovoru všem uvedeným otázkám? Byly pro Vás srozumitelné, jasné a výstižné?*

Respondent: Ano (smích).

*Tazatel: Tak v tom případě Vám děkuji za Váš čas. Mějte se hezky. Nashledanou.*

Respondent: Taky se mějte hezky. Nashledanou.